ATEITIS

1913 m. № 3.

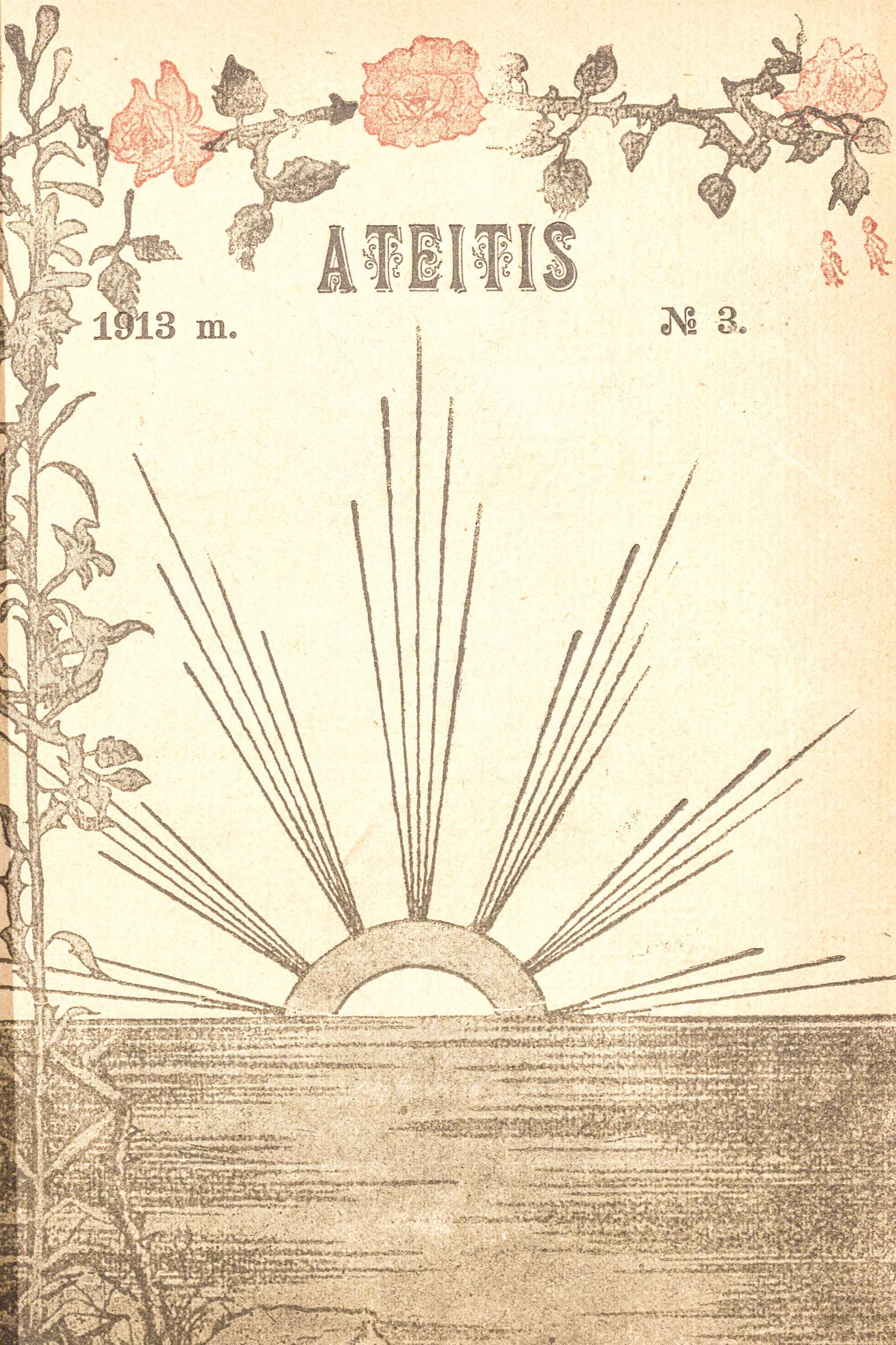

TURINYS.

I. PUTINAS: Tikiu (Eilės) 101
II. PUTINAS: Vakaro daina 102
III. M. KUPREVIČIUS: Kas dirbtina vakacijų metu? 103
IV. PUTINAS: (Eilės). 107
V. ST. LEONAS BYSTRAS: Contardo Ferrini. 107
VI. A. BALANDIS: Kelias 112
VII. PUTINAS: Pageltę lapai 115
VIII. PUTINAS: Nutilusi jurė (Eilės). . . . 115
IX. PUTINAS: (Eilės). 116
X. J. TOMAS: Sudiev (Eilės). 116
XI. TIESOMYLIS: Tiesa—kame ji? 118
XII. MĖLYNASIS ŠILAS: Pirmas musų vakaras. 124
XIII. KAUKYS: Meilės, tikybos, vilties, aidas (Eilės). 127
XIV. J. KARKLIUS: Atmink (Eilės). . . . 128
XV. GURGŽDIS: Kauno pedagogijos kursai. . 128
XVI. STUD. V. TIŠKUS: A. † A. Zigmas Gėlė. 129
XVII. VYTAUTAS: Daugiau proto! 130
XVIII. Paklausimai ir atsakymai. 134
XIX. MĖLYNASIS ŠILAS: Laikraščių apžvalga. 135
XX. BIBLIOGRAFIJA IR KRITIKA: *J. Gerutis* pagal *E. Duplessy*: Nuomonės Garbenio.—Manuale Devotionis. *Leopold Fonck S. J.*: Wissenschaftliches Arbeiten. *Hermann Acker*: Was soll ich lesen? *P. Heribert Holzapfel, P. Otto Keicher*: Monistische und christliche Weltanschauung. . . . 136—130
XXI. Iš moksleivių gyvenimo. 140
XXII. Redakcijos atsakai. 146
XXIII. Aukos 147
XXIV. — Išrišimas uždavinio. 148
XXV. LOGARITMAS: Uždavinys. 148
XXVI. Spaudos klaidos. 148
PRIEDAS:—Musų tautinės tvėrybos „Žiedai“.

NUO REDAKCIJOS. Smulkių rankraščių, eilių ir t. p. redakcija *NEGRĄZINA* ir delei jų korespondencijos *NEVEDA.*

KOVO MĖNESIO 1913 METŲ.

T. I. **ATEITIS** № 3.

TIKIU.

(Skiriu L. Girai).

Gal kuomet nors man brangųs žodžiai:
Tauta, tėvynė, lietuvystė
. . . . . .
. . . . . .
Naujiems žmonėms naujų laikų
Nebus nei brangųs, nei neguos
Jų sielos išvirkščios šaltos.

L. Gira. (Tievynės keliais 12 p.).

Tikiu aš į ateitį šviesią tėvynės.
Ir man nesakykit, ateisią gadynės,
Kad augštos idėjos ir meilė šventa
Nuo amžių į sielą tautos įkurta
Ir tiek išauginusi jai milžinų,
Užšaltu širdyse sunų!
Jei drumsčia kas skaidrią prakilnią mus' mintį
Ir meilę kesinas širdyj užgesinti,
Mes panieka tokiam atsakom tiktai.
Ir veidą nuo niekšo nukreipę šaltai
Prieš nieką jaunos nenulenkę galvos,
Vėl žegiam keliu Lietuvos.
Dainelės gi tavosios, meilės poėte,
Niekuomet neperstos į darbą mus kvietę!
Kaip gandas varpų jos skambės amžinai.
Juk jas skausmuose neveltui gaminai.
Ir jaunosios kartos vėl meilės jiegos,
Tai tavo dainose jieškos.

Putinas.

19—X—1912.

Vakaro daina.

Didelė raudona saulė paskutinį spindulį pasiuntė nutilusiai žemei. Kaip žaibas švystelėjo jis per lygų ežero paviršių, sumirgėjo bakužės langelyj, užsiliepsnojo rumų žerkoliniam stikle, suspindėjo rasos lašeliuose, pažvelgė mergaitės akysna ir nuskrydo ten kur į juodžiausią miško tankumyną.

Ir dingo.

O saulės jau nėra... Tik dangus liepsnoja tam šone kur ji pranyko ir pulkas debesėlių, paraudusių kaip žarija, tyliai slenka ton vieton...

Iš balų veržiasi rukai. Plaukia jie skečiasi platyn vis, platyn povaliai apsiaubdami visą žemę. O juose... žiurėk: antai Vakaro Valdovė iriasi sidabrinėj valtyj... o apie ją plauko jos palydovės.

Debesio rubuose, palaidomis kasomis mosuoja ji aukso irklu, o jos, kaip gulbės, nardo-žaidžia palšose vakaro miglose ir sidabrinėmis kanklėmis tyliai skambina Valdovei vakaro himną.

Ir plaukia vis tolyn ir tolyn...

Cit!.. iš kur gi liejasi tie liudni, kaip našlaitės rauda, tylųs kaip vargdienio skundas, balsai? Tai ne deivių himnas.

Sustojo Vakaro Valdovė, nutilo jos palydovės. O balsai vis plaukia kas kart graudesni kas kart liudnesni, pindamiesi į vieną galingą melodiją. Ir pritarė jai Vakaro Karalienė, užskambino sidabrinėmis kanklėmis deivės-palydovės, užgaudė tamsusis miškas.

Ir skrydo ir plito ta daina po visą pasaulį. Grauduš tylųs akordai išlėto, vienas po kito, plaukė, bangavo vakaro tyloje, kilo augštyn, varstė krutinę, kaip vielos veržiamiesi į pačias giliausias sielos gelmes.

Ei, tu gimtoji lietuviškoji daina! Kokią stebėtiną galę, kaip gilų jausmą slepi tu savo tyliuose užžavėtuose tonuose! Tu kaip balsamu gydai širdies žaizdas, tu su-

keli krutinei begalinį ilgėjimos, tu užgauni jautriausias seilos stygas. Ir kįla tąsyk iš jos prakilniausi jausmai, lyg tavo stebėtinų balsų aidas, ir vienijasi su tavim į vieną puikią harmoniją ir plaukia kartu su siela ten kur į neišmatuojamų padangių erdves.

Ei, tu gimtoji lietuviškoji daina! Tu vienatinė vargdienio paguoda. Kad juodas skurdas, vargas ir sunkųs darbai nusiminimu pripildo jo prislėgtą sielą, tavimi jis išlieja išdejuoja savo gilųjį skausmą-rupestėlį. Ir štai tu plauki iš jo nuvargusios krutinės ir kįla gal ten, prie Viešpaties Sosto, ir neši Jam vargdienių skundus, ašaras.

Ei, tu gimtoji lietuviškoji daina! Žinai tu giliausias jaunųjų širdžių paslaptis. Žinai tu kas gimdo tą tylųjį mergelės liudėsi, žinai jos dumas-svajones belaistant žaliąją rūtą, bepinant vainikėlį, girdint kieme bėrąjį žirgelį žvengiant...

Žinai tu ir mano sparnuotąsias mintis—mano paslaptis. Ir nieko aš nuo tavęs neslepiu, tu gimtoji lietuviškoji daina...

Plauki, skambi tu vakaro tyloje ir nyksti drauge su palšaisiais rukais padangių erdvėse. Lydi tave Vakaro Valdovė, lydi slaptingosios deivės-palydovės, lydi ir mano sielos ilgėsio balsai...

Putinas.

30-I-1912.

KAS DIRBTINA VAKACIJŲ METU?

Galingas veikimo akstinas be abejo yra pavasaris. Kas tuomet nedirba? Kiekvienas, it toji darbininkė bitutė, skuba, pluša, triusia. Kiekvienas tuo metu tai energijos ir pasišventimo šaltinis, tai neišsemiamas triuso ir darbo sandėlis. Toks simpatiškas stovis viešpatauja ir musų padangėje jaunuomenės tarpe, ypač nuo to laiko, kuomet galinga pavasario saulutė—„Ateitis“ leisdama ištisus spiečius savo gaivinančių spindulių ne tik į Lietuvos bet ir į kitas mokslavietes, kame nors vienas lietuvis ar lietuvė semia apšvietimą,

pašalino marinantį visus prakilnius jaunuomenės pobudžius, savarankius norus šiaurės Borėjų ir užleido vietą visuomenės darbo pavasariui. Net smagu žiurėti į tuos buvusius Lietuvos šulus-moksleivius ir moksleives, kuriuos teisingai Vanagėlis pavadino „saulė tautos“, „musų gražiąją viltimi“, kaip jie su pamėgimu, drąsiai ir pasekmingai dirba ne tik mokslo metais bet ir leisdami savo laikraštėlį, kurin tiek daug įpila jaunystės karščio, energijos, meilės Dievo, tėvynės ir artimo, kuriuo tokį galingą duoda akstiną prie darbo Bažnyčios ir tėvynės naudai, prie meilės visa to kas yra dora ir gera, kad net žmogus prislėgtas gyvenimo vylių, žmogus su amžiaus atšaldyta širdimi, pesimistiškai nepasisekimų delei į pasaulį žiuris, paskaitęs jį pajunta savyje tas galingas nepailstančias jaunystės spėkas, tą nieku nesulaikomą karštį ir norą prie darbo, darbo nuolatinio, prakilnaus ir didingo, darbo naudingo ir padoraus, atveria energijos ir ištvermės šaltinį ir žmogų pradedantį vegetuoti įstato vėl į gyvenimo vėžes, dagi gyvenimo veiklaus, jaunystės gyvenimo.

Dar maloniau matyti, kaip tie jaunieji visuomeninkai ir visuomeninkės sugrįžę po ilgų nekartą, vargingų ir aštrių darbo metų į savo gimtinę prie „senų tėvelių, brolių ir seselių“ ilsėtųs, jieškotų ateinantiems metams stiprybės ir patvaros, ne tik ką nenustojo rėmę savo darbais savo organą, bet dar tą darbą praplečia ir ant kitų ligšioliai historijos priežasčių delei apleistų darbo sričių tėvynėje, kurios guli dirvonais apleistos, nykstančios, baigiančios apželpti piktžolėmis, visiškai prisiartinusios prie užmiršimo srities. Kalbu apie „Musų tautinės tvėrybos Žieduose“ tilpusius jaunimo darbus, t. yra jų surinktas dainas, patarles, mįsles, burtus, žodžiu apie surinktą ir dar renkamąjį folklorą. Daug nupelno garbieji rinkikai ir rinkikės: jame (folklore) juk paslėpta musų tėvų doros ir mokslo stovis, jis skelbia jų linksmybes ir skausmus, vargus ir nelaimes, jis apdainuoja historijos užmirštų didvyrių darbus, jis išdėsto priešhistorišku lietuvių papročius įvairiuose gyvenimo atsitikimuose, paskelbia mums jų gyvenimo vietą, rodo dvasios ir medegos turtus, atidaro tikybos paslaptis, žodžiu tiesia kelią kiekvienam mokslo vyrui į turtingiausį senovės liekanų sandėlį, kame filologas randa neišsiamiamus kalbos dalykų turtus, kurie daugelio priežasčių delei tapo užmiršti, tuogi tarpu yra taip gražųs skambųs, malonųs ausiai ir tauiiečio širdžiai[1]), historikui atskleidžia užmirštus ir į historiją ne-

[1]) Pav. p. *Srbos* darbai apie kalbos dalykus

ineštus historijos faktus, geografas—suranda priešistorišką lietuvių gyvenimo vietą[1]), autropologui ir psichologui atveria savo širdį, parodo protą ir jausmus, duoda pažinti savo viršutinę išvaizdą. Rengiant tatai tokius turtus mokslo vyrų tyrinėjimams daug nupelnoma, todel tas darbas visų yra sektinas ir toliau varytinas, tečiaus atsiveizint į tai, jog daugybė žinių apie historijos naujesnių laikų atsitikimus pelėja senelių atmintyje, laukdamos vyro, kuris iškvošęs tai ir įtraukęs į knygų skiltis paskleistų jas žmonijos tarpe, darydamas tokiu budu jas neužmirštamomis historijos žiniomis,—jog daugybės musų rašytojų ne tik biografijos, bet ir veikalai ligi šioliai nežinomi ir tt., mano tatai nuomone, greta su folkloro rinkimu po šiaudinėmis pastogėmis reikėtu pagriosti ir kitų žinių, butent: 1) apie vokiečių viešpatavimą Suvalkijoje, 2) apie francuzmetį 3) apie pirmąjį 31 m. ir antrąjį 63 m. lenkmetį, 4) apie atsitikimus Muravjovo laikų ir viso spaudos uždraudimo laikatarpio, 5) apie baudžiavos laikus, 6) apie paskutinį laisvametį ir tolygių. Tai iš historijos srities. Tiesa daugelis šitų atsitikimų niekas jau nebeatmins, tečiaus jų atminimas žmonyse gyvuoja, eidamas iš vienos kartos lupų į kitos, taip pav. teko dar girdėti iš žmonių apie garsųjį Lietuvos „karaliuką“, 18 šimt. veikėją-Tyzenhauzą. Tos žinios, tariuosi, labai butu svarbios mokslui nes ligi šioliai atskirų monografijų pilnai objektivių neturmi, jei yra svetimtaučių parašytų tai ar nepilnos, tiek tik paliesta, kiek reikia paaiškinti tai tautai svarbų faktą, ar pagalios taip šališkai parašytos, kad visai nustota vertės. Eidami raštijos sritin — randam ir ją dirvonais apleistą, nekalbant jau apie rašytojų veikalus, kurių daugelis dar žmonyse tasislapsto, kurie, žinoma, yra surinktini, nežinomos yra ir jų biografijos; tuogi tarpu kritikoje jos tokią rolę vaidina, kaip folkloras tautos gyvenime, ar geriau pasakius tautiškajame moksle: biografija paaiškina veikalų pakraipą, srovę, rašytojo talento lavinimosi ir brendimo sąlygas, jo veikalų turinį ir vertę ir tt. Todelei yra rinktinos žinios iš gyvenimo ir raštai: 1) kun. V i e n u ž i o —daug kas galima surasti Laižuvos par., kame jis klebonavo, ir gimtinėje vietoj, 2) M. A k e l a i č i o galima ši bei tą sužinoti Sasnavos par. ir Paryžiuje, 3) S i m a n o D a u k a n t o— Papilėje Šiaulių apskr., 4) k u n. S i m. S t a n e v y č i a u s —apie Viduklę, Eržvilką ar pagalios Lydavėnuose, kame jis, palaidotas, 5) kun. T a t a r ę—Sintautuose, Lukšiuose, Alvite,

[1]) *Basanavičiaus* darbai apie tai kur senovėj lietuvių gyventa.

Lomžoje ir apskritai rinktinos yra žinios liečiančios netik rašytojus, bet ir kitus garsesnius vyrus kaip šitai: kun. Sidaravičius iš Sudargo ir kun. Vaišvila iš Papilės, paskui gi Žagarės—abu garsiu lietuvystės platintoju spaudos uždraudimo metu,—nes dažnai rodos menkas gyvenimo bruožas apšviečia daug tamsių nesuprantamų jo darbuose ir veikaluose vietų.

Dar vieną svarbų darbą galėtų lengvai atlikti moksleivija vasaros metu, aprašinėdama pavienius Lietuvos kampus. Tokiais aprašinėjimais palengvintu pavieniams asmenims susipažinti su tėvyne, o geografijos ir geografijos žodynų rašytojams — atlikti savo darbus. Kokiu budu aprašinėt, kokioje tvarkoje neturint geresnio plano galime laikytis draugo Liaudies Mokytojo aprašyto „Vieno Lietuvos kampelio“, tilpusio № 9 „Ateities“ 353 pusl., ar šito plano: I Geografiškasai vietos ar šalies padėjimas ir jos ribos. II Gyventojai-tauta, tikyba, 1) Medegiškasai jų padėjimas priežastis skurdo ar gerovės; stovis: ukės, pirklystės, pramonijos; triobos: orutinė išvaizda, vidurinis sutvarkymas, padarai, orutinis gyvenimas; 2) Dvasinis stovis: tikybos, mokslo, apsišvietimo, tautiško susipratimo, draugijinis gyvenimas, papročiai; priežastis turinčios įtekmę į jų pakėlimą ar slėgimą. 3) Historiškosios žinios apie vietą. 4) Naturaliai vietos turtai: girios, upės, ežerai; ir kaip juos žmonės išnaudoja ir tt. Nėra tai tobulas ir geras planas nes sustatytas ant greitųjų vien tuo tikslu, kad autorius žinotu kas yra rašinyje liestina. Viena dar pasakysiu, kad tokiose aprašymuose objektivus gaivalas privalo buti vieš-pataujantis; subjektivaus gi mažiausia, ar gali ir visai nebuti. Ir dar praktiškas patarimas: asmenų pavardžių, ypač gyvų ir prigulmingų nuo valdžios ar kito asmens, niekad nevardinti, negut tik jam pačiam sutikus, nes iš to dažnai kila įvairus nepatogumai ir nesusipratimai. Tiek teturėjau pasakyti apie vasaros darbus.

Neteikiu tuomi naujo darbo, darbo sunkaus nepasiekiamo, bet kad tik praplatinus Jusų, Draugai ir Draugės, pačių sustatytąjį programą; drįsau tai padaryti, nes žinau gerai ateitininkų upą, kurių kiekvienas pasiryžęs yra atlikti ir sunkiausį darbą reikalingą tėvynės gerovei ir garbei, kurių kiekvienas šaukia su Vaičaičiu.

Man darbą duokit—dirbti noriu . . .
Nors sunkų darbą, bet tik dorą,
Kurs naudą Lietuvai gal duot!...

Mokytojas *M. Kuprevičius.*

11-VI-12.

* * *

Kad širdį krutinėj man taip neskaudėtu,
Linksmas daineles aš dainuot mėginau.
Kad dainos liuosiau gi iš lupų skambėtu,—
Aš balsą sielos savyj užrakinau.

Tečiau nei širdis sužeista nenurimo,
Nei linksmosios dainos neskamba liuosai...
Geriau skausmuose pajieškot įkvėpimo,
Nors silpnina dvasią liudni jų balsai.

Putinas.

31—XII—1912.

—:—

Contardo Ferrini[1]).

Nesitikėjai gal, brangusis skaitytojau, kad net 20 amžiuje, ir tai da didelio mokslo vyrų tarpe, rastusi tikrai šventi žmonės. Kad taip yra, išrodys mums trumpas Contardo Ferrni'o gyvenimo aprašymas.

Contardo Ferrini, teisių profesorius, gimė 4 Balandžio 1859-ais metais Milane. Jo tėvas, vardu Rinaldo, politechnikos profesorius, buvo pragarsėjęs moksliškais veikalais, ypač katalikišku gyvenimu; Ferrini'o motina taipgi buvo labai dievota žmona. Tokioj tai šeimynoj augo C. Ferrini, busiantis garsusis teisininkas. Jau nuo pat mažens tėvai pastebėjo nepaprastus savo vaiko gabumus ir lėmė jam kuogeriausią ateitį. Ir tikrai Ferrini'ui mokslas sekėsi kuopuikiausiai, bet nemažesnį jis turėjo patraukimą ir prie maldos ir dievotumo. Ypač mėgdavo jis skaityti Šv. Raštą. Kad labiau galėtu juo grožėtis ir į jį įsigylinti, jis išsimokino hebraiškai, o pagaliaus ir syriškai. Vos 17 savo amžiaus metus užkliudęs, Ferrini įstojo į Pavijos universitatę. Jo maldingumas ir čia tuoj puolė gyventojams į akį. Nežinodami tikro jo vardo, praminė jį šv. Liudviku iš šv. Bartlamiejaus kolegijos. Kartą Pavijos vyskupas įėjęs į bažnyčią netikėtai pamatė beklupantį prieš šv. Sakramentą Ferrinį. Maldoj beskendėjančio jauni-

[1]) Conf. Ferrini Appunti Biografici *Sac. C. Pellerini.* Contardo Ferrini Scritti religiosi *S. C. Pellerini.*

kaučio stovyla buvo taip graži, taip prie šavęs patraukanti, kad vyskupas neužmiršo to vaizdelio visą savo gyvenimą. Besimeldžiant taip budavo kai-kada to jaunikaičio dvasia pagauta, kad jis net nei nejusdavo, kaip jam įsidrąsinę vaikai nuo pečių prityköję apsiautą nuimdavo. Kai-kada ištisas naktis praleisdavo jis besimelsdamas. Jo dievotumas nebuvo bergždžias, vien tuščiais jausmais apsireiškiantis, bet protingas, sveikas. Savo priedermes Ferrini niekuomet neapleisdavo, atlikdavo savo darbus gerai ir sąžiningai. Apsiėjime su žmonėmis buvo malonus, linksmas ir lipšnus. Šv. Raštas buvo per ištisą gyvenimą jo mylimiausia kninga, kuria jis nuolat savo dvasią gaivindavo. Kai-kuriuos šv. Povilo raštų skyrius jis mokėjo atmintinai. Be to jis dažnai draugavo su kningomis kaip: „Apie Jezaus sekimą“. Šv. Augustino „Išpažintis“, ir su kitomis dvasiško turinio. Graži Italijos gamta žadino ir kėlė Dievop jo jausmus. Savo karšto tikėjimo ir Dievo meilės Ferrini nesibijojo parodyt žmonėms, ir viešai išpažinti, net ir didžiausi ištvirkėliai su pagarba žiurėjo į tą nekaltą jaunikaitį. Prie jo nieks neišdrįsdavo kuo nors prasitarti prieš skaistybę bei padorumą.

Taip tat dvasiškai besilavindamas Ferrini, ir moksle spėriai žengė pirmyn. 1880 metais Ferrini parašė disertaciją, teisių doktoratui įgyti, kuri jam labai pavyko;—jis pragarsėjo. Vietiniam vyskupui paklausus, kas buvęs padėjęs jam ją parašyti, Ferrini tik parodęs didelį kryžių, kurį nešiodavo ant krutinės.—Atsižimėjusį nepaprastais gabumais Ferrinį viešpatijos valdžia išsiunčia Berlinan toliau lavintis. Atvykęs čion Ferrini pasijuto vienas besąs. Bet neilgai slėgia jį nuliudimas: jis atranda prietelių—katalikišką bažnyčią. Randa čia tą patį kaip ir Italijoj dvasios vienodumą, tą patį apeigų grožį ir prakilnumą — randa tą pačią katalikišką visuotiną bažnyčią ir jau nebesijaučia svetimoj vietoj esąs. Taip pasistiprinęs dvasioj jis pradeda įgulęs moksliškai darbuotis. Net Velykų sventėms atėjus jis nevažiuoja namo, o tik lieka Berline, idant geriau prisirengtu prie kvotimų. To jo darbštumo pasekmės buvo nepaprastos, čiuopte-užčiuopiamos. Universitatės profesoriai stebėjosi jo žinių gilumu ir platumu. Garsus teisininkas Mommsen'as mėgdavęs sakyti, jog kaip 19 amžius del Savigny nupelnų teisių mokslo srityje jo vardu tapęs pavadintas, taip Ferrini vardu busiąs 20 amžius įvardytas. Išėjęs mokslus Berline, Ferrini da tuoliau varė savo studijas Paryžiuje 1883 metais. Pasinaudojęs čia kiek buvo galima, jis grįžta pagaliaus tėvynėn. Dabar jau jam beliko tik pačiam

tą mokslą, kurį taip nuodugniai pasisavino, stumti pirmyn. Matome, kaip giliai ir plačiai buvo Ferrini išsilavinęs. Tobulai pažino graikų ir lotinų kalbą; lengvai skaitė hebraiškai ir syriškai, labai gerai mokėjo vokiškai, franciziškai, angliškai, išpaniškai ir, žinoma, itališkai. Jis buvo paskirtas profesorium Pavijos universitatėje Bet budamas toli nuo gimtinės šalies, nelabai jis čia rimo. 1890 m. jis persikelė Modenon, kur darbavosi iki mirštant. Ir koks gi vaisingas buvo jo darbavimos! Tiesiog stebėtis reikia! Be išguldinėjimų, prie kurių jis visuomet stropiai ruošdavosi, per trumpą savo profesoravimą, nes vos per 19 metų, Ferrini yra parašęs iš viso 194 veikalus bei straipsnius savo speciališkume. Jo išguldinėjimai buvo ne tik turiningi, bet ir del kalbos dailumo itin gražus. Jo giliai apsvartytos, dailios prakalbos traukte-traukė klausytojus. Jie čia išgirsdavo ne vien gryną šaltą mokslą, bet nekartą pajusdavo ir kilant savo jausmus ir augant norą prie darbo ir idealų. Štai koks Ferrini buvo studentas ir profesorius.—

Dabar pabandysime įsigylint į jo vidujį dvasios gyvenimą. Kas buvo Ferrini savo pažiurose į gyvenimą ir kokie jo idealai? Mes galime atsakyti Modeniečių jį mačiusių, nors jo vardo ir nežinojusiųjų žodžiais: šventas. Ir ištikrųjų Ferrini toksai buvo. Kadangi sunku butu trumpam straipsnelyje, kad ir paviršutiniai, viso Ferrini'o gyvenimo apžvalgą patalpinti, skaitytojas pasitenkins, kad tik padarysime vieną antrą ištrauką iš jo laiško, kuriame jis išreiškia savo geismus ir idealus ir savo gyvenimo programą. Turiu pažymėti, jogei to programo Ferrini sąžiniškai savo gyvenime laikėsi, o da net jį tobulino kaskart labijau.

Pradėkim nuo dienos tvarkos. — Ji buvo: Keltis labai anksti. Atsikelus malda ir dvasiški apmąstymai. Mokslo metu apmąstymas tęsėsi 15 min,; poilsio laike mažiausiai valandą. „Aš, sako Ferrini, nesuprantu tiesiog, kaipo galima gyventi be maldos, kaip galima pabudus išryto neatkreipti tuojaus minties su džiaugsmu prie Dievo. Neišmanau, kaip atsilsėtu mano galva, jei aš jos maldoje neprisiglausčiau prie Jezaus širdies“.— Po pusričių Ferrini tėvo arba motinos lydimas eidavo bažnyčion, tankiai atlikdavo išpažintį, priimdavo komuniją šv. Kasdien popiet atlankydavo Šv. Sakramentą; kiek kartų tekdavo jam praeiti pro bažnyčią, visuomet žemai galvą lenkdamas atiduodavo Dievui garbę. Jei ir per kiaurą naktį pasitaikydavo jam buti kada kelionėje, atvykęs vieton jis rupindavosi aplankyti bažnyčią ir pasistiprint Dievo kunu.

Be to jis buvo pasižadėjęs neturte gyventi, ir tikrai jis turtų nekrovė. Jo valgis, jo drapanos ir visas apsiėjimas buvo kuo prasčiausi, ką tik uždirbdamas vis geriems darbams išdalydavo. Tokia tai buvo jo gyvenimo dieno tvarka. Dabar dar keli žodžiai apie jo idealus ir pažiuras. Savo gyvenimo taisykle ir keliarodžių jis buvo pasiėmęs visame kame Dievo valios ir jo garbės jieškoti.

„Man rodos, sako Ferrini, Dievo valia yra tame, kad mes jaunieji (Ferrini buvo vos 18 metų, kada tuos žodžius rašė) parodytumėm sugedusiam pasauliui, ką galima padaryti su Dievo pagalba ir malone.

O kad padidinus ir užlaikius malonę, tą brangiausiąją Dievo dovaną, reikia melstis ir nusižeminusiu buti. „Žeminimos, sako Ferrini, tai tikra tiesa, ji viena yra tikroji žmogaus didybė šiame gyvenime. Nes nusižeminimas tai vispusiškas savęs, savo ydų ir silpnybių pažinimas. Vargšai tie, kurie savęs nepažindami, išdrįsta niekinti savo brolį!“. Toliaus nurodo, kad Dievo valios nepildytu tas, kurs nemylėtu savo artimo. Artimo meilė tokia, kuri savęs išsižada, savęs nejieško, o vien tik artimo dvasios ir kuno gerovės trokšta,—tokia meilė tai Ferrini'o idealas.

„O Viešpatie! meldėsi jisai, aš visa tai vargus, kančias, ašaras mielai priimu, net ir da daugiau, tik duok man, Dieve, nors vieną dušią išgelbėt, nors vieną vienintelę! Išliuosuok, Dieve, nors vieną dušią iš klaidingo mokslo žabangų, o už ta malonę, kurios aš Tavęs prašau, priimk aukon visą mano gyvenimą“.

Ferrini iš širdies papeikia tuos, kurie nieko neatsižiurėdami šmeižia savo artimą, drasko jo šlovę ir garbę.

„Dabartės, sako Jisai, žmonės, prisidengę neva teisybės skraiste, be jokios atodairos skelbia, ir tai dažniausiai perdedami, artimo silpnybes; užmiršta vienok, kad toksai pasielgimas yra biaurus Dievo akyse ir kad mes jokios teisės neturime artimo garbės mažinti“.

Prideda da:

„Atminkime, kad Dievui daug malonesnis nusižeminęs nusidėjėlis negu puikybės pilnas teisingasis, save išteisinantis ir augštinantis“.

Taip idealei artimo meilei Ferrini'o širdyje esant, kas besakyt apie Dievo meilę. Kaip jo artimo meilė gali buti nesuprantama tam, kas jos niekad nebandė gyvenime vykdinti, taip ir Jo Dievo meilė gali buti tokiam mažai tesuprantama, o gal ir visai nesuprantama.—

Ferrini savo širdį Dievo meile žerinčią ypač maldoje išliedavo. Štai kaip aprašo savo maldos bėgį pats Ferrini.

„Dieve, aš myliu Tavę“. Dievas gi matydamas savo sutvėrimo meilę maloniai, kaip tėvas, atsako: „Mylių tave“. Dušia gi, tuo atsakymu patraukta, karšta širdimi šaukia: „Tėve mano“! Dievas atsako: „Kudiki mano!“. Žodžiai rodos paprasčiausi, bet kiek juose jausmų! Kada žmogaus širdis yra jausmais patvinusi, jis kaip ir nebetenka žado; savo gilius ir didelius jausmus vos trumpais žodžiais teįstengia išreikšti.— „Maldoje praleistos valandos, rašo Ferrini, tai dangiško gyvenimo valandos, tai maloniai žmogaus širdį gaivinanti versmė šio gyvato dykumoje“.

Malda buvo jam geriausiu atilsiu ir suteikdavo jam didžiausią laimę čionai ant žemės.

„Pamąstykime mažuma, sako jis, o nusistebėsime, kad yra žmonių, kurie sutinka gyventi be Dievo, be vilties, be ateities, net be dabarties, nes dabartis vien tik tada teturi prasmę, kada joje atsispindi ir per ją pasiekiama amžinuma; o kiekviena valandėlė yra mums pražuvus, jei ji be Dievo pragyventa“.—

Suprasdamas, kad tobulumas ne gražiuose žodžiuose, Ferrini sulig tų idealų, kuriuos išpažino, ir gyvenimą vedė. Jo darbai ir prelekcijos, jo veikalai ir raštai, jo įtekmė, kurią padarė į žmones—rodo, kad idealai jo gyvenime nebuvo tuščiu skambėsiu.—

Taip besidarbuodamas del Dievo ir artimo meilės, visai lyg nustojo gyvenęs kunui, ir šio pasaulio grožybėms; jo idealas buvo Dievas atsiekti par artimo meilę. Šiame gyvenime jis nieko sau nesitikėjo nei troško.

Ferrini nuolat gebėdavo šaukti:

„O palaiminta toji valanda, kuomet savo Sutvertoją išvysiu ir jo prieglobstyje amžinai ilsėtis galėsiu“.

Neilgai teko jam laukti tos pageidaujamos valandos. Įtemptas darbas greit sumažino jo spėkas ir mirtinai pakirto gyvybės šaknis. 5/X 1902 metais drugys ėmė jį krėsti; kelias dienas jis gulėjo be žado. Prieš mirsiant atgavo samonę, priėmė šv. Sakramentus ir 17/X jis amžinu miegu užsnudo.—

Aplinkiniai gyventojai susibėgę jo laidotų šaukė: „Tai tikras šventasis[1])“.—

St. Leonas Bystras.

[1]) Labai gaila, kad autorius nieko beveik neparašė apie mokslišku Ferrinio veikalus. *Red.*

KELIAS.

Ką tik prašvytus pavasariui apleido mano draugas namus, keliaudamas rytų linkon. Kelionė išpradžių buvo didžiai baisi ir sunki: upės, upeliai ir groviai pilni vandens keliai aptekę purvais,—nors galą gauk, bet vistiek—iškeliavęs turi eiti, įbridęs į pelkę, turi sušlapti...

Ko jis iškeliavo? Gi laimės jieškotų. Ką gi daryti? Reikia palikti namus, giminės, tėvelius ir draugus, kad nepaklysti. Pasikvietė į keliarodžius paukščių burį; jie prižadėjo jam ištikimai tarnauti, o jis atrastosios laimės dalį jiems atiduoti. Tik visas vargas, ar suras laimę. Ima abejojimai, bet kelionė pradėta, reikia eiti tolyn ir tolyn.

Augštai iškilo saulutė ir džiovina aptekusius vandeniu laukus. Jau ir žolytės pradėjo kaišioti galvutes iš po išmirkusios žemelės ir medžių pupelės kur-nekur išleidė lapelius. Musų keleivis nelabai žiuri pavasario gražybių: jam rupi kelionės tikslai; jis eina diena iš dienos vis tolyn ir tolyn. Jam taip beeinant štai ir rugiai jau ima žaliuoti šalikelėmis, upėse sumažėjo vandens, grioviuose visai išdžiuvo. Kelialydžiai tik garbina Dievą ir linksmina keliaujantį. Kuomet šiltais vakarais susirinkdavo į burį—keleivis net nebenorėdavo keliauti ir sėdėdamas ilgai, ilgai klausydavosi tų jausmingų ir prakilnių giedojimų... Bet atsiminęs kelionės tikslą, vel greit kildavo ir eidavo tolyn.

Ir jam taip beeinant štai sužaliavo pievos, sužydo puikios lauko lelijos. Koki gamtos gražybė... Veizi keleivis aplinkui ir gėrisi jos puikumu. Bet jam taip beveizint iš kaimo pora vaikinų, jaunu kaip ąžuolų, ateina užsidėję dalgius ant pečių ir bematant lelijos-gražuolės jau guli pakirstos pradalgėse.

Eina musų keleivis tolau ir štai mato baltuojančią rugių dirvą. Ar ilgai jie baltuos? O ne, nes štai kirtėjai jau galanda dalgius—ir po kiek valandų tame pat lauke—viena už kitos ėmė dygti gubos: viena, antra, dešimta ir galo joms nėra. Bet nespėjo keleivis į jas įsižiurėti, štai po kelių dienų jų ir nebėr. Tik klojimuose čiuža bilda spragilai. Kiek paėjėjęs prieina keleivis maluną. Čia mato prigulдyta visokių maišų, didelių ir mažų, o viename net dvipuryje ką tik užrištame kvepėjo salyklas alučiui. Mat po Žolinei bus mišios,

taigi gera bus atgauti troškulį, kurį žmonelės kentė pristigę duonutės. Štai jau ir po Žolinei. Bažnyčioj pamaldos. Maldininkams ne tiek potieriai, kiek po jų busiantįs pietųs. Taigi vos pasibaigė pamaldos, visi lyg botagu vejami ištruko iš bažnyčios. Ukininkas padalino elgetoms po alaus gorčių, šeimininkė—po penkiasvarį pyrago šmotą. Gavė tiek Dievo dovanų elgetos rėkė giedojo „šv. Jackau“ ir gyrė ukininko duosnumą. Tuotarpu šeimininkai užsuko monopolin baltakės pasiimt, be kurios svečiai negalės giedoti. Namie susirinko kviestieji, paskui ir nekviestieji, kurie išsidrąsinę virto šeimyninkais, neapsiėjo ir be peštynių. Keleivis į tai žiurėdamas pamąste, palingavo galvą ir nelinksmas leidosi tolyn.

Štai mato žaliuoja puikųs vasarojaus laukai, linguoja vėjo pučiami; žmones kimba į rudens darbus; šalikelėse juda, kubrinėja mergaičių burys, jų priešakyje rauna linus pagyvenusi, bet grakšti dar bobikė.— Tai baro vedėja, kurios kišenėje kyšo baltakės bonkutė. Išrovus savo siauručiuką barą, jinai patraukia užsigardžiuodama iš bonkutės, na o paskui dainuoja, žinoma, kaip baltakė liepia—ne visai žmoniškai. Talkininkės matydamos bobikės lengvumą, o podraug turėdamos prie savęs alaus blėtinę irgi neatsilieka; nuo pradžios kai užgieda uždainuoja, net miela, malonu klausyti, širdį traukia, bet nuvargę ir ištuštinę kelias tokias blėtines jau savo balseliais rodos išgąsdins visus valdiškųjų girių vilkus, kurių ir taip nebedaug. Vežimas linų pavestas piemenims, kurie be pasigailėjimo kamuoja arklius, pažymėdami, kad talka—linarautis. Gyvulėliai laukia neapsakomai pabaigos tokios talkos ir, kad sumanytu jas visai panaikintu, bet ne jų valia.

Skaudu keleiviui į tai žiurėti, bet ką padarysi, kad taip yra. Nusigrįžęs nuo linų lauko kreipia akį į miežių pjovėjus. Šie šnekas apie busiantį iš jų alaus gardumą. Tai tau, jau ir paskirti, kam bus puikieji javai,—mano sau keleivis. Ir ištikrųjų, lyg tik iškulė, tuojaus ir bemirksta keliatas purų kubiluose ir beželia palovėse, o paskui jaujoj ant krosnies džiusta. Nusiminimas vien apėmė keleivį. „Ir ko sulauks jie taip bedarydami“?! mano sau jisai. Ir užsimąstęs buvo beužmirštąs net kelionės tikslą. Bet jo kelialydžiai jį jam priminė. Ir vėl žengė toliau. Jam taip beeinant, štai prašidėjo rudens darganos. Vėjai suužė iš visų pusių staugia, kaukia visokiais balsais; atsivėrė kuobjauriausia dumblynė. Naktis pradėjo temti, o prisiglausti nei manyti nėra ko: grįčiutės nei už mylios nematyti, medelio nei nesujieškosi. Kasgi daryti? Kelialydžiai pradėjo tyliau gie-

doti ir jau manę buvo apleisti savo keleivį, kurs vis brido ir brido nakties tamsumoje klampynėmis. Staiga keleivis išvydo kažin ką juoduojantį, ir nudžiugo; manė tai bus pailsis, tai ramumas ir užvėja. Bet apsiriko, tai buvo miškas!

Bet lig tik į jį įėjo, iš visų pusių pasigirdo baisus užimas, labiaus negu plikame lauke: kaukia vilkai, čypia šliužai, raitosi po kojomis, lyg pančiai, driežai... Neapsakoma baimė apėmė keleivį. Kelialydžiai visai aptilo ir kad nors vienas balselį išleistu ir paguostu tokiame baisiame padėjime. Visas apsipylė prakaitu ir nebžino kas daryti... Jau rengesi mirti nepasiekęs kelionės galo, tamsios girios viduryje. Tik štai pamatė viršuj siubuojančių medžių ir tirštu debesų, verpetų ir rukų žvaigždutę-aušrinę. Pradžiugo ją išvydęs, ir siekdamas jos linkon bėgo nebeatsigrįždamas ir neveizėdamas baisenybių,

Jau rytuose pradėjo kaskart aiškiau raudonuoti. Saugodamas ir lydėdamas akimis žvaigždutę keleivis ėjo vis toliau ir toliau. Audra neperstojo dukus ir užus.

Ir tik ilgainiui prasiblaivė oras, rukai nusileido žemyn ir pasipylė-pabiro po pasaulį aiškiai žibantieji saulutis spinduliai. Lakštingala iki šiol tilėjusi paleido savo balsus-akordus, kurie kelte kėlė nupuolusią keliauninko dvasią. Suskato į darbą visa gamta, prašvito lyg pavasario diena, galutinai nutilo audra, tik šliužai nesiliovė dar vis raizgęsi ir slankioję. Balso jokio jie nebeišduoda, bet rodytis neperstoja; jų nieks jau nebepaiso. Saulė vis karščiau kaitina ir aiškiai šviečia; visur mirga žaliuoja, net galva svaigsta. Kelias dar tolimas ir galo nematyti ir nežinia, ar praėjo jo pusę ir ar atsikartos tokios baisios audros.

Tai kelias,—pamaščius, net šiurpuliai nukrato. Kada-gi pasieks keleivis savo tikslą? Ir ar pasieks jį?

Sunku įspėti...

Tiek tik težinom, jog žvaigždutė neklaidina; ji rodo artimiausįjį kelią į laimę.

A. Balandis.

Kaunas 2—I—1913 m.

Pageltę lapai.

Einu patsai vienas pramintu taku.
Aplink mane šlama apleistas jau sodas
Ir vėjas, besprukdams tarp medžių šakų,
Melodijas audžia vienodas.
Minu aš ant tako geltonus lapus.
O jie taip slaptingai ką šnabžda po kojų.
Baugina mane jųjų balsas šiurpus,
Tečiau tos kalbos neatboju.
Staiga verpetu jie apsuko mane,
Užtemdė akis, ir į veidą užgavo,
Ir stumė šalin. Bet tamsybės tvane
Nepamečiau tako aš savo.
Ir vėl einu vienas pramintu taku.
Naktis nors tamsi, bet maloni.
Ir krinta, lyg auksas, tyliai nuo šakų
Tie lapai numirę, geltoni.

Putinas.

18—X—1912.

—:—

NUTILUSI JURĖ.

Nutilusi jurė lengva dvelkimu,
Tyliai, lyg per sapną, liuliuoja-banguoja.
Jos veidas ramus, nes aplinkui ramu.
O kas gelmėse—nieks neboja.
Ar žėri saulutė ant tyro dangaus,
Ar mėnuo su žvaigždėmis naktį jon žiuri,—
Ir saulę ji savo gelmėsna priglaus,
Mėnulį, ir žvaigždžių tą burį.
Ji tylią naktelę nemiega viena.
Ilgėjime glaudžias prie kranto smėlėto.
Ir veržias į tolį tyli ir liudna,
Ir vėl bet nurimsta išlėto.
Nesako ji savo gelmės paslapčių.
Ji ilgėsį, skausmą į tylą užburė.

Bet aš jos slaptus troškimus atjaučiu,
Nes mano siela toji jurė.

Putinas.

20—XII—1912.

—:—

* * *

Man metai po metų, diena po dienos
Vis gimdo naujus troškimus.
Ir kraują užkurę krutinės jaunos,
Palieka vien žaizdą, skausmus.
Kas vakar taip meiliai viliojo mane,
Nun rodos—tai vaiko sapnai,
Kita jau žvaigždelė šviesa malonia
Masina man širdį nunai.
Ei, lėkčiau prie josios už paukštį greičiau!
Bet ten ar nurimtu širdis?...
Neviena juk šviesią žvaigždelę mačiau
Begęstančią lyg kibirkštis.
. . . . . .
Taip ilgėsį tildau krutinės jaunos,
Nežiurau į karštus jausmus.
O metai po metų, diena po dienos
Vis gimdo naujus troškimus.

Putinas.

30—XII—1912.

—:—

SUDIEV.

Sudievu, širdingas drauguži jaunystės,
Štai kryžkelė artinas, skirias mus kelias;
Pranyks maloniós atminimas draugystės,
Ir teks su kitais jau dalintis vargeliais.

*

Bet liudnas „sudiev" mano kraunas krutinėj,
Ir liudnos dainužės akordus gamina...
Tu jų nesuprasi, ne ta sutartinė
Tau ausį vilioja ir širdį masina.

*

Kaip aidas tarp kalnų nun tavo širdužė:
Skrajoja ir daužos ir smenga džiaugsmingai;
Kaip pievos gėlelė, sulaukus gegužio,—
Vien himną linksmybės gied gamtai laimingai.

*

Jai juokias plaštakės, saulutė ją glosto,
Lakštutės ji žavinčio čiulbėsio klausos;
Net švelnus vėjelis jai nebnusibosta
Nes džiugin ją saulė ir tolimos dausos.

*

O man kelią kitą paskyrė Augščiausis...
Jis kietas, jis veda į tyrus, uolynus.
Bet vykstu klusnus, kaipo tarnas žemiausis,
Vien lenkdamas galvą prieš grožės žolynus.

*

Ne paukščių giesmelės ten širdį kutena,
Bet amžinos uolos gied' himną didybės;
Ten puokštės, lakštutės neranda sau peno,
Bet nėr ir mirties beviltingos baisybės.

*

Sudievu, malonus drauguži jaunystės!
Štai skirias mus kelias į priešingus šonus.
Naujų sąkelėivių jieškosim draugystės,
Nes priešingų budų pamėgom valdonus.

*

Laikai šiam pasaulyj negrįžta, praėję;
Keliai žmonių pinas, kaip šakos eršketčio.
Šiandiena nuvysta kas vakar žydėjo—
Tuoj nauja gėlelė čia atžalas plėčia.

*

Dar linkėsį vieną ištarsiu širdingą:
Lai šviečia tau taką džiaugsmai kuoilgiausiai,
O laimės-dievaitės ranka paslaptinga
Visokioms malonėms apipila gausiai.

*

Bet jei tave kartais gyvenims parblokštu—
Pasaulyj, juk, brėškus, vėl temsta aušrelė—
Aš vėliai tuomet paduot ranką tau trokštu
Ir širdžiai paguosti atrasiu žodelį.

J. Tomas.

Tiesa—kame ji?

I.

Kas tiesos nejieško, kas prie jos nesistengia? Kur rasti mąstantį žmogų, kuriam tiesa nerupėtu? Visa filosofijos historija yra pastangų prie tiesos historija. Pilnas, vispusiškas tiesos turėjimas yra idealas, į kurį yra visuomet nukreiptos kiekvienos gadynės filosofiškos pastangos. Ir kokia daugybė viena kitai prieštaraujančių nuomonių ir mintijimo pakraipų viešpatauja musų gadynėje, ir visos jos instinktiviai kartoja norį tiesą rasti, turėti, visos kovoją už tiesą. Kuomi šios visos pastangos prie tiesos nuteisinamos? Ne kitu kuom, tik pripažinimu, kad *tiesos apskritai esama* ir kad *žmogus gali tą tiesą rasti ir tikrai ją pažinti.* Be pripažinimo šios pamatinės visokio moksliško darbo ir mintijimo tiesos, visi šauksmai apie tiesos jieškojimą tampa tuščiomis frazėmis ir visos pastangos tiesą rasti beprasmiu pačiam sau prieštaraujančiu darbu. Tokiame apgailėtiname prieštaravime ir gludi visi tie, kurie apsiskelbę esą nenuolankiais, atvirais nepaliaujančiais ir tolygiais tiesos jieškotojais, užklausus ar yra tiesa, pasijunta labai nesmagiame stovyje ir išsikalbinėja nieko neišaiškinančiais pasakymais, kad tai „grynai metafizikinis", „moralės rušies" klausimas, rišamas religijos postulato ar religijinės tiesos formoj', ko negalima nei neužginčijamai prirodyti, nei kategoriškai užginti"[1]). Vadinasi ar yra tiesa—nežinia. Jeigu gi taip, tai tik bereikalo darkomas aiškus senas žodis „jieškoti", kurio žodžio pati sąvoka prileidzia ž i n o j i m ą, k a d j i e š k o m a s d a i k t a s y r a. Jieškot gi to, ko nežinia ar apskritai pasaulyje esama, yra daugiau negu bergždžias darbas.

---

[1]) *Vabalėlis* „Aušrinė" № 13 p. 205 ir № 18 p. 156.

Drauge su visais be sau patiems prieštaravimo manančiais mes esame nuomonės, kad t i e s o s a p s k r i t a i e s a m a, ir kad ž m o g u s t u r i p a j i e g ų t i e s ą t i k r a i p a ž i n t. Tokios nuomonės patvirtinimu yra mums skatinantis tiesos jieškoti gamtinis žmoguje pobudis, be kurio nėra nei vieno normalio žmogaus. „Visi žmonės savo gamta stumiami stengiasi žinoti“ rašo Aristotelis pradėdamas savo Metafiziką. „Yra žmoguje gamtinis noras pastebėjus daiktą (effectum) pažinti priežastį“ papildo Aristotelį Tomas Akvinietis. Gamtos gi pobudžiai savo tiksle turi visuomet ne išsvajotą ir chimerišką, o tik realį objektą. Jei tas gamtos pobudžių objektas neturėtu tikro esimo, tikros realybės, tuomet tie patįs pobudžiai butu apgaulingi, žmogui betiksliai ir tuomi anormaliai. Tuomet sekant darvinistų terminiją reiktu pripažint, kad ir žmogaus pobudžiai prie tiesos, tai tik rudimentarė liekana žmoguje ir dabartinėje žmogaus konstrukcijoje neturinti jo organizmui jokios reikšmės, o greičiau jam kenkianti. Tuomet be jokios atodairos reikėtu drauge su Rousseau mąstantį žmogų pavadinti sudarkytu gyviu (l'homme qui médite, est un animal dépravé), kuris, jei nori buti tikru žmogumi, turi nuo mąstymo atsisakyti. Bet tai jau perdidis absurdas, kad apie jį ilgiau kalbėt, ištekantis tiesioginiai iš absurdiško pripažinimo, kad pobudis prie tiesos yra žmoguje veltui ir betikslis. „Dievas ir gamta nieko nedaro be tikslo“ sako kitoj' vietoj' vėl Aristotelis. Ir mes giliai įsitikrinę, kad ir pobudis prie tiesos žmoguje yra ne be tikslo su realiu objektu, kurį žmogui lemta pasiekti pasitikint savo pajiegomis. Tokį įsitikrinimą turi ir aršiausias skeptikas, savo tyrinėjimu ir mąstymu priėjęs prie nuomonės, kad jokios tiesos nėsama, arba kad ir esama, tai ji neatsiekiama. Juk ir jis pasitiki tokiu savo protavimu ir taip manydamas, mano protaująs teisingai, mano tiesą turįs, mano, kad tas jo protavimas, atvedęs jį prie tokių išvadų, jį nesuklaidino.—Taip kad tik pripažinus, kad t i e s o s a p s k r i t a i e s a m a i r k a d ž m o g u s g a l i j ą p a ž i n t, tampa suprantamos tiesos jieškojimo pastangos ir išteisinama visa kova del tiesos.

II.

Ypatingai trukšminga ir smarki kova verda dvasiniame dabarties gyvenime, kuomet pozitiviai-krikščioniškoji pasaulėžvalga grumiasi su taip vadinama naujaja arba moderninė,

iš kuriuodviejų ir viena ir kita sakosi kovoją ne už ką daugiau, kaip tik už tą pačią tiesą. Ypatingai moderninės pasaulėžvalgos šalininkai daug priekaištauja kitaip manantiems, buk šių pasaulėžvalgoj' daug neteisingų premisų, prietaringų tradicijų ir tt. Bet šioj' kovoj' del tiesos, deja, ypatingai moderniniai labai mažai atsižvelgia į pačią t i e s o s i d ė j ą, kuri juk yra visų kitų tiesų pamatas. Kovojant del tiesos turinio nesirupinama aiškiai nustatyt tiesos *sąvoką*. O juk klausimas apie tai, kaip žmogus suvokia tiesą, prie kurios jis stengiasi, tai giliausias gyvenimo klausimas. Kame gi tiesa?

Atsakant į šį klausimą tenka konstatuoti, kad tiesos sąvokos, kaip jas apriboja krikščioniškoji ir moderninė pasaulėžvalgos griežtai, viena kitai priešinasi. Krikščioniškosios arba tradicijinės tiesos sąvokos pamatą uždėjo genialiai senovės mintytojai—Sokratas, Platonas, Aristotelis. „Teisinga yra, kas yra; tiesą kalba, kas esmę esančią vadina" sako Platonas. „Kiek daiktai dalyvauja esmėje, tiek jie dalyvauja ir tiesoje" sako Aristotelis. — Ant šitokio tiesos sąvokos pamato stovėjo ir ankstybos krikščionybės mintytojai ir kovojo su klaidatikiais. Šitokią tiesos sąvoką stiprino nelengvose kovose didi viduramžio mintytojai, ant tokio pat pamato stovėdami dirba dabarties pozitivios krikščionybės filosofai. Sulig šios pasaulėžvalgos tiesa yra *mintijimo tikrybei pritaikinimas, sąskambis taip pažįstančiojo žmogaus subjekto—proto ir pažįstamojo objekto—daikto* (adaequatio intellectus ad rem, conformitas intellectus cum re).

Taigi taip suprantant tiesą prileidžiama vienoj' pusėj' esimas išlaukinio pasaulio daiktų, kaipo faktiškai egzistuojančių nuo žmogaus pažinimo neprigulmingų objektų, kitoj—žmogaus kaipo pažįstančiojo subjekto, kurio mintijimas vadovaudamasis tam tikrais minties dėsniais gali tuos objektus pažint taip kaip jų tikrybėje esama. Kad ir subjekto mintijimas neišgalės absolučiai prie objektų prisitaikint, betgi pažinimo idealu yra visuomet toksai kiek galint didesnis proto prie daiktų priartinimas. Kiek tiesos pažinimas tokioj' prasmėj' yra galimas, yra gnozeologijos t. y. mokslo arba teorijos apie pažinimą dalykas, kurios užduočiu yra išrišti išlaukinio pasaulio realumo problemą ir ištirti musų pažinimo arba žinojimo atsiradimą, tikrumą ir ribas[1]).

---

[1]) Taip kad čia dar kol kas nematyt jokio „sumaišymo" metafizikinių klausimų su gnozeologiniais, kaip sako Vab. Aušr. № 18 p. 156/7 prieš Pr. D., kurį Vabalėlis pasiskubina apkrėst „koše" ir „mutiniu".

Scholastika jos didžiausio atstovo Tomo Akviniečio asmenyje apie šias problemas turėjo išdirbusi maž daug tokius padėlius. Pažinimas rimo ant išlaukinėmis įtekmėmis iššaukiamų pajautinių veiksmų; per pajautinius įvaizdus ir iš jų pat protas suvokia pačius daiktus ir jų dėsninį sąryšį. Proto sąvokos tai esmės daiktų pakartojimas apskritose idealėse formose (universalijose) galimas tik užtatai, kad pati gamta minčių ir dėsnių valdoma rodo turint idealius elementus materialiuose daiktuose. Sąskambis tarp mintijimo ir tikrybės patvirtinamas tyrinėjimu sielos ir jos esmės pamato. Pajautų ir dvasios sąryšis pažinime turi savo gamtinę analogiją ypačiai artimoje esybiškoje kuno ir sielos vienatoje žmogaus esmėje.

Kaip pažinime scholastika harmoniškai sujungia pajautinį ir protinį elementą, taip ir kitose srityse ji sudaro harmonišką pasaulėžvalgą, kuri netik puikiai sutinka su sveiku protu—James (Džems) nebereikalo scholastiką vadina sistemon suvestu sveiko proto žvilgsniu — bet ir su dabartiniu gamtomoksliu. Bet, deja, apie šią sveiko proto sistemą, kuriai tiesa rupėjo daugiau negu daugeliui šiandieninių moderninių sistemėlių, moderninės filosofijos atstovai neišranda nieko gero pasakyt nei nuo universitačių katedrų, nei vadovėliuose. Jie tik amžinai mala su Spinozomis, Kantais, Hegeliais, Schellingais ir tt., kaip ir rodos tik šie vieni yra apėmę viso filosofiško mintijimo monopolį. Bet istikrųjų nuo labai daugelio klaidų butu apsisaugoję šie naujojo laiko mintytojai, jei butu bent pavartę didžių scholastikų raštus.

III.

Bet jie su paniekinimu atmetę viską kas buvo ir labai tvirtai nustatyta ir pradėję protaut nuo pradžių, vėl pradėjo puldinėt iš vieno kraštutinumo į kitą ir filosofiją nustumė ton stadijon, kurioje ji buvo buvusi priešsokratiškame laike, kuomet vieni visą musų pažinimą išvadžiodavo vien iš pajautimų (sensualistai) antri jiems priešingai, vien iš proto (racionalistai). Pirmieji galų gale prieidavo prie visiško žmogaus proto reikšmės atmetimo, antri—prie išlaukinio pasaulio nepripažinimo. Nuosekli ir vienų ir kitų pabaiga—skepticizmas.

Krikščionybės gadynėje tas vienpusiškas nuomones su jų skepticizmu paveldėjo krikščionybės klaidatikiai, su kuriais kovojo Bažnyčios tėvai, ypatingai šv. Augustinas. Akviniečiui teko kovot irgi su dviems kraštutinumais: vienoj' pusėj' su

kraštutiniu realizmu, kuris platonišku budu idėjas nori paversti tikrybe ir idėjų tvarką stato ant lygaus augščio su esmės tvarka; kitoj'—su nominalizmu, kuris sąvokose mato tik minties produktą, musų pažinime — vardo darbą, teisingu sako esant tai, ką žmogus taip pavadina; sulig nominalizmo musų įvaizdų tiesą gvarantuoja ne sutikimas jų su tikrybe, o tik jų s a n t a r v ė t a r p s a v ę s; taigi aiškus tiesos sąvokos individualizavimas arba subjektivavimas. Sugriovus Akviniečiui šią pakraipą 14 šimtmetyje ją vėl atnaujino Occam'as, ir paskesniame laike jei netiesioginiai iš nominalizmo, tai bent iš jo priruoštos dirvos iškilo subjektivistiškos mintijimo ir tikėjimo teorijos su Descartes'u ir Luter'u priekyje; pastarasis pats save sakė esant Occam'o mokyklos (ich bin vom Occams Schule).

Jei filosofišką tiesos sąvokos subjektivavimą skaityti naujos ar moderninės filosofijos žyme, tuomet moderniniai teisingai elgiasi pradedami naująją filosofiją nuo Descartes'o, kaip tai paprastai daroma, nes mat nuo Descartes'o prasidėjęs tikras filosofavimas, tikras kritiškas mintijimas priešais dogmatišką ir visoms pusėms netikusį „tamsaus" „viduramžio" mintijimo budą. Tikrai, Descartes'o abejojimo metodika reiškia tiesos sąvokos subjektivavimą ir pasaulio sąvokos racionalizavimą. Descartes'as savo nuomonių ligi galui neišvedė, bet tai padaryt netruko kiti ir vėl klausime apie pažinimą sustojo prieš viens kitą kaipo priešginybės racionalizmas, Berkeley'o asmenyje, priėjęs prie visiško atmetimo išlaukinių daiktų, ir sensualizmas arba empirizmas, Hume'o asmenyje, priėjęs prie visiško skepticizmo. Sutaikint šiuodvi nuomoni meginо Kantas, bet taip nevykusiai, kad tik padarė dar didesnę suirutę, kuria gali puikiai pasididžiuot ir visa šių dienų moderninė filosofija.

Vieniems iš jos atstovų priėjus prie atmetimo išlaukinio pasaulio egzistavimo, kitiems nepripažįstant visuotinos reikšmės mintijimo dėsniams, ir tiesos sąvoką teko sutvert griežtai priešingą tai, kokios laikosi pozitivios krikščionybės mintytojai, kaip buvo augščiau paminėta. Vieni iš moderninių teisingu vadina tai, kas praktiškai naudinga žmogaus reikalams patenkint (pragmatizmas)[1]) antri teisingu vadina tokias minties kombinacijas, kurios reikalauja mažiausio mintijimo energijos aikvojimo (Mach'o ir Avenarius'o minties ekonomizmas), treti sugalvojo dar kokį tai pragmaticizmą. Šale šių pragmatistiškų tiesos apribojimų formų yra dar neva augštesnė, tobulesnė forma intelektualistiška, sulig kurios tiesa yra tai *minties*

[1]) Plačiau žiur. „Ateitis" № 11-12 1912 m. p. 487—89.

proceso faktiškumas, arba *logiškas minties galimumas ir jos vienatumas* apskritai *sąskambis tarp intijimo - pažinimo ir žmogaus dvasios* (*minties*) *dėsnių.*

Skirtumas tarp senosios-tradicijinės ir naujosios-moderninės tiesos sąvokų dideliausias: ten tiesa reiškia suvokimą daiktų stovio taip, kaip jie yra savyje, čia nedaugiau, kaip apskritai žmogiško mintijimo butinumą; ten pažinimo teisingumas visiškai priklauso nuo to, po kiek jis prisiartina prie objektų tvarkos, ten pažinimo teisingumo kriterijumi yra objektai, delei ko jų pažinimas duoda o b j e k t i v ų pažinimą,—čia teisingumo kriterijus yra subjektai, ir visas pažinimas yra s u b j e k t i v u s, turi individinį budą, priklauso nuo subjekto konstrukcijos ypatybių ir turi reikšmę tik duotam individui ir duotame momente; ten pripažinus esimą amžinų nesikeičiamų daiktų, priartinimas ar pritaikinimas prie jų mintijimo suteikia a b s o l u t ų pažinimą, čia pažinimas, kaipo vien tik priklausąs nuo psichiškos subjekto organizacijos, yra tik antropologiškas, r e l a t i v u s.

Negalima sakyt, kad naujojoj' moderninėj' filosofijoj' visos pakraipos butu visiškai sutraukę visus ryšius su objektu; yra ir tokių, kurios šiek tiek artinasi prie objektivios tiesos sąvokos, yra net ir tokių kurios drąsiai stoja ant objektivizmo pamato, tik jų labai maža. „Tikro objektivizmo šalininkai skystai pasėti, kaip pavienės pušelės plačiose tyruose“ sako prof. Geyser'is. Imant apskritai, moderninėj' logikoj' ir filosofijoj' viešpatauja subjektivizmas, kuris, vienu žodžiu, tik pridengtas skepticizmas. Apie nuosavų tiesos pažinimą abejojama, o kadangi visgi dar drovimasi nuo jos atsisakyt, tai sutveriama nauja tiesos sąvoka iškabos delei. Bet yra ir tokių, kurie turi pilietišką drąsa atvirai išreikšt tiesiogines moderninio mintijimo išvadas, kaip šitai pav. užpernai yra padaręs autorius „garsiosios“ „Kaip ir filosofijos“, garsusis Kanto komentatorius ir „Kantstudijų“ leidėjas Vaihinger'is. Sulig jo pažiurų „teisingas mintijimas yra tik reguliuota klaida“, „tiesa yra tik tikslingiausias klaidos laipsnis“, „apie tiesą paprastoj' žodžio prasmėj'—sąskambis tarp minties ir daikto—šiandieniniu pažinimo žvilgsniu negal but kalbos“, nes trumpai kalbant visas įvaizdų pasaulis, visoks mintijimas, visoks mokslas, visos idėjos, viskas—tik f i k c i j a[1]).

[1]) Die Philosophie des Als Ob. System der theoretischen, praktischen und religiosen Fiktionen der Menschheit auf Grund eines idealistischen Positivismus. Mit einem Anhang ueber Kant und Nietzsche. Von Prof. *Dr.*

Kuri tat iš paminėtų tiesos sąvokų su tiesa sutinka. tradicijinė ar moderninė? Tai išaiškės išrišus išlaukinio pasaulio realybes problemą ir ištyrus musų žinojimo šaltinius, tikrybę ir ribas. Bet pirm negu tai daryti dar teks plačiau apžvelgti nuo pat pradžios visus tuos kelius, kuriais pasineš-dama naujoja filosofija atsiekė prie tokio dabartinio stovio, kas padės pasekmingiau išmėgint moderninių teorijų tvirtoves. Apie tai sekantį kartą.

Tiesomylis.

(T. b)

PIRMAS MUSŲ VAKARAS.

(*Feljetonėlis*).

Seniai jau po vakarui.

Bet siela dar negali nurimti del daugybės įspudžių, del kovos.

Kaip po audrai jurų bangos dar ilgai plakas, dar ilgai užlieja krantus ir ošia ir gaudžia sugrįžę gelmėn...

Nors dangaus mėlynė vėl giedri, nors vėl šviečia skaisti saulytė...

Ir mums, rengiant vakarą, tikrą audrą reikėjo ištesėti.

Visokios rušies kreivaeiviai suskato griauti musų darbą.

Visokios priemonės jiems buvo geros.

„Inteligentų“ boikotas.

Šmeižimai, pludimai ir šlovės plėšimas.

Artisčių atkalbinėjimas...

Tai „pirmeivių“ ir „draugų“ darbas!!

Maža to:

Mums kaž kodel užginta „Beauštančią aušrelę“ vaidinti, nors ji jau sykį buvo vaidinta Vilniuj.

Hans Vaihinger Berlin, Reuther und Reihard, 1911, 8° XXXV+801 S. 16 markių. Rusai sako filofija „мнимаго“, francuzai fil. „comme si“, ar lietuviškai teisinga bus pasakius „kaip ir“,—nesprendžiu.

Ir rodos stiliaus delei užgina monologus ir deklamacijas.

Bet apgalėjom viską ir musų pirmasai vakaras įvyko.

* * *

Da kur pradžia koncerto, o salė jau gruste prisigrudus žmonių.

Nemažas skaičius kaip vietinių, taip ir iš toliau atvykusių inteligentų.

Darbininkų—stačiai minios.

Jie ėjo čionai, nes žinojo, kad pas mus „ponų“ nebus, kad pas mus—visi lygųs žmonės.

Jie žino, kad mes nežiurėsim į juos išaugšto.

Kitaip esti „tradicijiniuose“ „aristokratiškuose“ vakaruose.

Visi linksmi, laukia pradžios.

Burys draugų, galima pavadinti drąsuolių, nes nenusigando „pirmeivystės“ stabo, šeimininkauja savo vakare.

* * *

Uždanga pakyla.

Ant scenos didelis choras stovi. Lietuvoje aš pirmą kartą tokį didelį chorą matau.

Suskambėjo dainos...

Klausytojai sužavėti nutilo. Slapta lietuviškos dainos galybė užburė pavergė sielas.

Mintįs nejučiomis skrieja iš trukšmingo miesto į sodžių, į laukus, į mišką...

Skrieja ten, kur tosios stebėtinos dainos gimė.

Skrieja į žilą senovę, į gadynę musų garsių ainių, kurie savo dainose, miškais apaugusiuose pilekalniuose ir iki šiol dar riogsiančiose pilyse amžinai liko gyvi.

Ką mes paliksim ateičiai?

Ar liksim mes gyvi savo darbais?

* * *

Toliau sekė skambinimas fortepionu ir grojimas violenčele. Gražiai skambino ir grajijo, bet ne musų kompozicijos, todėl aš apie tai daugiau nei nekalbėsiu[1]).

* * *

Po koncertui prasidėjo balius — daugiausia tautiški šokiai, žaislai ir kitoki pasilinksminimai.

Tėmytina, kad skrajojanti krasa atgyveno savo amžį. Už tai kitokios pramogėlės randa vietą, kaip rukantiems „akčyžė", gėlių su vazonais lioterija ir tt.

Ypač man patiko „akčyžė", nors aš ir nerukau. Gal del to ir patiko? Dalykas tame: suriša raikšteliu 2 degtuku, kuriuos prisegę prie krutinės turi teisę rukyt.

Neapsėjo ir be juokų: vienam jaunikaičiui viena labai graži mergina sega prie krutinės degtukus ir sako:

— Mokėk tamsta pabaudą.

Tas manydamas, kad už raikštuką ir visai netėmydamas degtukų moka. Kada apžiuri—2 degtuku ant krutinės! skubiai dairydamasis plėšia ir meta šalin. Ir tik galų gale patėmijo, kad ir pas kitus tokia pat „istorija".

Dar kas viliote viliojo akis, tai kioskai.

Ypač gražių buvo tautiškame stiliuje: tai žalios su baltais kantais lietuviškos gonkos, lelijomis išpieštu ir pagražintu kripėmis čytu, juostų stogučiu ir juostinių divonų sienomis.

Be to jei įsivaizdinsim sėdinčią gonkose lietuvaitę-rutelę, kuri pardavinėjo baltas radastas ir raudonus gvazdikus, tai gausim tokį paveikslą, kurio mano menka plunsna nei aprašyti negali.

Taipgi padarė įspudį, kuomet draugai skirstanties publikai uždainavo: „Linksminkimės, linksminkimės pa-

---

[1]) Maskvos latviai surengtojo neseniai savo vakaro programon vien tik tautiškus dalykus tedėjo—ir puikų turėjo pasisekimą. Tai tebuna pamokymu ir musų vakarų rengėjams, kad ponus skambintojus ir smuikininkus prašytu groti naujus lietuviškus dalykus, o ne senus klasiškus, kurių iš musų publikos nieks beveik nesupranta. *Red.*

kol jauni esam“... Išėjo dideliai simpatiškai, tikrai studentiškai.

Lig kitų metų, draugai, kuomet suruošim dar geresnį vakarą — lietuviškesnį, įvairesnį ir taippat blaivą[1]).

Mėlynasis Šilas.

MEILĖS, TIKYBOS, VILTIES, AIDAS.

Girdžiu aidą auksinės dainos
Iš šalies numylėtos, šventos!
Bet ne dainą tulžies, prakeikimo.
Ne meilaus savo brolio verkimo
Prie širdies aidas glaudžias manos,—
Girdžiu aidą šviesios ateities—
Aidą Meilės, Tikybos, Vilties!

*

Juodas dumas man kartais akis
Ir beribės sparnuotas mintis
Kad aptraukia tamsa—ir širdyje...
Gimsta aibės šešelių kelyje...
Vienok blaivosi baidžius naktis:
Girdžiu aidą šviesios ateities—
Aidą Meilės, Tikybos, Vilties!

*

Kad ramus spindulėlis šviesos
Prasilaužia danguj, debesiuos,
Kiek akių prisitraukia prie savęs!
Ir žinau—eis platyn pašvitavęs!
Ir ramu ant širdies nekaltos:
Girdžiu aidą šviesios ateities—
Aidą Meilės, Tikybos, Vilties!

Kaukys.

26—VI- 1912.

[1]) Dieve padėk. *Red.*

ATMINK.

Jei žvaigždė tau laimės žibėti nustos,
Ir vargas prislegs savo jautrią krutinę
Ir meilė vylinga pranyks pirmutinė
Atmink tu poėtą, tverėją dainos,
Ir jausmą išreikštą tau lyros skurdžios.
Atmink vien tik dainiaus širdis yr jausminga,
Jisai tik tegali karštai pamylėti,
Jo lyra nebuna niekad melaginga,
Nemok veidmainiaut jis nei apgaudinėti.

J. Karklius.

—:—

Kauno pedagogijos kursai.

Nors jau buvo rašyta[1]), kad lietuviai atkreiptu domą į šiuos kursus, bet lietuviams to maža: juos reik beperstojo raginti, norint ko-nors gero iš jų susilaukti. Praėjusį rudenį vos-ne-vos susirinko stojančiųjų į kursus 3 (du vyru ir viena mergaitė), iš kurių vienas neužilgo išstojo, ir tuo budu beliko tik du. Antrame kurse bėra vienas; taigi iš viso lietuvių šiuose kursuose—3. Kiti visi kursistai rusai, nes kitokių tautų nepriimama. Rusų praėjusį rudenį įstojo irgi nedaug, tik 8. Taigi išviso stojusiųjų (ir įstojusiųjų) buvo 11, o priimti galima apie 30. Kad rusų mažai testoja tai suprantamas dalykas: jų Kauno gubernijoje mažai; jie atvažiuoja iš kitur; bet kuom išaiškinti lietuvių nestojimą? Gal but keturias klases baigusieji mano trumpesniu laiku, negu per dvejus metus, prisirengsią ir gausią paliudijimą duodantį mokytojavimo teises. Bet koks tas bus prisirengimas, tai čia jau kitas

[1]) Žiurėk „Ateities“ № 1—1912 m.

klausimas. Užtai ir valdžia tokiems nesiskubina duoti vietų, kuomet kursus baigusiems duodamos vietos tuoj po užbaigimui.

Norintieji stoti į kursus turi paduoti prašymą kursų užveizdėtojo vardu, pridedant prie jojo paliudijimą apie keturių klasių užbaigimą (vistiek, ar miesto mokyklos, ar gimnazijos, ar net „Saulės“ prirengiamųjų kursų, ar kitos kokios su panašia programa mokyklos) ir paliudijimą apie kilmę. Kvotimai budavo nuo 20 ligi, maž-daug, 27 rugpiučio iš šiu dalykų: Tikybos, rusų kalbos, aritmetikos, geometrijos, historijos, geografijos, gamtos mokslo, fizikos keturių klasių programoje. Kad kvotimai nesunkųs, matyti iš augščiau paduotų žinių. Įstoti galima tik į pirmąjį kursą ir tik stojimo metu, o kiek pavėlavę turi jau kito rudens laukti. Iš vyrų nepriimama tokie, kuriems bebunant kursuose, prieseitu kareiviavimo laikas, nes nutęsimų jokių nedaroma. Už mokymąsi kursuose mokėti nereikia. Kursų pedagogiškoji taryba kasmet išskirsto kursistams pagal jų neturtingumo laipsnį tam tikslui valdžios skiriamų 1500 rublių pinigų. Pastaruoju laiku, kaipo oficialis mokymo dalykas, įvesta lietuvių kalba.

Gurgždis.

A. † A.

ZIGMO GĖLĖS.

(Nekrologas[1]).

Gruodžio 4 dieną 1912 m. Kijeve universitatės klinikoje mirė lietuvis studentas-filologas Zigmas Gaidamavičius (Z. Gėlė). Nabašninkas buvo gimęs Naisių dvare 1894 m. Šiaulių gimnaziją baigė praėjusį pavasarį. Baigęs gimnaziją, įstojo Kijevo universitatės filologijos fa-

[1]) Buvo skiriamas į 2 „At.“ num. tik pavėlavo ateiti. *Red.*

kultatėn, nes literatura užvis daugiausiai interesavos, ypač lietuviškaja, kurią atsidėjęs studijavo. Mirė staiga, vos tik sąvaitę klinikoje teišgulėjęs. Pomirtinė sekcija parodė, kad buvus ant smegenų votis, kuri sprogus tapo priežastim staigos netikėtos mirties. Nabašninko buta darbštaus vyro ir ne be talento. Jis vienas iš jauniausiųjų musų dainių. Eilutes rašyti pradėjo dar 3—4 gimnazijos klasėje. Pirmieji jo bandymai pasirodė „Šaltinyje“ po slapivardžiu „Petras Žyžas“. Vėliaus „Aušrinėje“, „Lietuvos Žiniose“ po slapyvardziu „Zigmas Gėlė“. Pastaruoju gi laiku rašė „Vien. Liet.“ po tikra savo pavarde. Kaip girdėtis, „Vien. Liet.“ ketinanti išleisti pirmą jo eilių rinkinį, užvardytą „Gėlynas“. Be to dar daug eilių liko rankraščiuose, didesnė neužbaigta Kijeve pradėta drama ir scenos vaizdelis „Užgavėnės“. Iš Kijevo nabašninkas buvo parvežtas tėvynėn ir liko palaidotas Sereikių kaimo kapinėse. Ant kapo buvo sudėti vainikai: „Kijevo draugų lietuvių“, „Varpo“ draugijos su parašu „Tėvynės dainiui“, moksleivių-draugų su parašu: „Anksti nutruko, Drauge, tavo kanklių styga“, Šiauliečių „Z. Gaidamavičiai (Z. Gėlei)“. Viešpatie, suteik jam amžiną ramybę!

Stud. V. Tiškus.

Kijevas.

DAUGIAU PROTO!

Nors nesu senas, vienok nemažai moksleivių esu pažinęs, ypač gimnazistų. Ir ant kiek prityrimas rodo dabartinė musų moksleivijos karta turi ypatingą žymę: perdidelio persiėmimo jausmais, pusėtinu patriotizmu, noru mokytis Lietuvos historiją, ypač persiėmimu daile, raštija, eilėmis. Tik nabago proto sritis atranda juose paskutinę vietą! Toks proto dalykų pamiršimas neretai buna surištas su indiferentiškumu, kurio kenksmingumas, manau, žinomas skaitytojams. O skaitymas lenkiškų „romanų“ kai kada net veda į ištautėjimą.

Paklausk kokio nors moksleivio „kaip sveikas ar sveika laviniesi?“ Visados beveik išgirsi: „skaitau Lietuvos historiją,

mokinuosi literaturą. „Ką-gi daugiaus?“... Jei pažvelgsime kningynuosna, į kningas, kuriomis moksleiviai naudojasi, tai tankiausiai pamatysime, jog išimtos tokios, kaip „Lietuvos historija“, „Byla del linų markos“, „Dainos“, romanai, kokio nors Leskovo veikalai etc. Kningos gi mokslіškos, apologetiškos, apskritai paliečiančios pasaulėžvalgą ir mokslą daugiausia lieka neimtos[1]).

Žinoma, labai pagirtina, kad moksleiviai nepamiršta savo tėvynės historijos ir literaturos; nepagirtina tik tai, jog šiems dalykams ir jausmingumui užleidžiama vieta, kurią turėtu užimti proto daiktai, ypač protingas pasaulėžvalgos pamatavimas. Be to neretai tas historijinis ir literaturinis patriotizmas ir lieka popieroje ir svajonėse, o ne pereina į gyvą darbą.

Žmogus negali visame savo gyvenime vadovautis vien tik aršiausiu patriotizmu; jei patriotizmas neturi tapti siauru vienpusišku, liguistu jis turi buti tik pasaulėžvalgos dalele.

Antra dabartinės moksleivijos žymė tai perdidelis jausmingumu persiėmimas, kas ypač apsireiškia eilių, „romanų“, apskritai dailiosios raštijos skaityme. Ko moksleiviai ieško čia? Vieni sako, daile užsiima del dailės, geriau pasakius del to, kad rasti savo jausmingumui peno, kiti nori pagyventi pilnesniu gyvenimu, treti ieško savo padėjimo atjautimą, ar del „įsimylėjimo“, ar del kokios nors gyvenimo audros, ketvirti nori gyvenimo pasimokyti etc...

Žmogaus gyvenime turi dalyvauti visi trįs žmogaus dvasios elementai: protas, jausmas ir valia. Ypač negalima pamiršti pirmojo. Papeiktinas todėl ne skaitymas dailiosios raštijos, o tik vienpusiškas jaja persiėmimas. Be to katalikui reikia atsiminti, kad visose gyvenimo nelaimėse jisai vargiai kur suras tikresnę ir šiltesnę užuojautą ir suraminimą, kaip Jezuje Kristuje. O čia jau p a s a u l ė ž v a l g o s dalykas. Nedaug ką pasimokinsime iš „romanų“ gyvenimo. Geriau sutverti sau protingą pasaulėžvalgą, protingą savo veikimo programą, kad nereikėtu į šalis blaškytis gyvenimo audrai užėjus.

Anksčiau vėliau vis turėsime susidurti su tikruma, su tuom, kas ištikro yra; delto mes visados tą tikrumą turime omenėje turėti; o kas parodo tą tikrumą jei ne pasaulėžvalga? Žmogus — filosofuojantis gyvulys, kitaip gyvulys, turintis pasaulėžvalgą; jos neišvengsi; tik musų moksleivių pasaulėžval-

[1]) Žiur. pav. korespondenciją iš Liepojos „At.“ № 2.

ga, pasemta iš savo siauro tankiausiai iš „romaninio“ gyvenimo, nėr tikra pasaulėžvalga, kuri turėtu tvirtus protiškus pamatus, kuri turi apimti visą pasaulę, kurioje vadovauti turi tiesos meilė.

Iš kurios pusės beeisime, visur išvysime protingos pasaulėžvalgos reikalingumą. Mes katalikai ypač tuom turime rupintis. Mes butinai turime protiškai pamatuot savo pasaulėžvalgą. O jei vėliau, po rimtų tyrinėjimų kam nors iš musų katalikų pasaulėžvalga pasirodytu priešinga protui, tai tegu neveidmainiaujant pasisako „nesu katalikas“, tegul nesudrumsčia tyro tiesos vandens—augšto katalikų mokslo.

Mes žinom gerai, kad tikyba protu turi remtis. Protas tai, kaip gyvulio skeletas, kurio tuštumus turi užpildyti valia ir jausmas. Mes žinome, jog Dievas žmones sutvėrė, idant Jį p a ž i n t u, o pažinę pamylėtu ir Jam tarnautu; žinome, jog Kristus nereikalavo aklo tikėjimo; kitaip, kam reikalingi butu Jo stebuklai? Pats Kristus tankiai skatindavo prie „tiesos jieškojimo“, užtai su ramia sąžine stengkimės protiškai pamatuoti savo pasaulėžvalgą. Prašykime maldoje karštai Dievo, kad apšviestu musų protą. „Kaip-gi protu pamatuoti, nuo ko pradėti?“ užklaus ne vienas. Reikia pradėti nuo pamato. Katalikų tikyba — tai sistema, kurios pamatai tie patįs, kaip ir sveikoj' filosofijoj'. Iš pradžių turime protiškai pamatuoti Dievo buvimo pripažinimą. Čia bent kiek gilesniam dalyko pažinimui reikia susipažinti su filosofija, ypač su pažinimo teorija. O kad galima butu susipažinti su ja, reikia išpradžių susipažinti su psichologija ir logika. Ypač čia draugių keblus padėjimas, nes pas jas gimnazijose nepereinami šie pastarieji mokslai. Taigi pirmas žingsnis draugių prie protiško pasaulėžvalgos pamatavimo — pereiti psichologiją ir logiką. Šalin senas prietaras, kad moterįs žemiau protiškai stovi už vyrus!! Vadovėlius galima pasiskolinti iš draugų gimnazistų. P a ž i n ę, jog Dievas yra' mes tapsime—protingais a n t i a t e i s t a i s.

Čia kartu eina klausimas apie pasaulio, žmogaus sutvėrimą, dušios nemirybę etc... Sykiu kyla klausimas apie Šv. Rašto Seno Įstatymo teisingumą. Paskui apie Apreiškimą iš historiškos ir protiškos pusių. Tuo budu jau busime protingais t e i s t a i s (priešais deizmą). Toliaus eina historiškas Naujo Įstatymo teisingumas, protiškas Kristaus dievystės pamatavimas. Tuo budu tapsime jau protingais k r i k š č i o n i m i s. Ant galo, pažinę kad tik Katalikų Bažnyčia griežtai, visoj' pilnumoj' užlaikė Kristaus mokslą, virsime protingais

katalikais. Čia be abėjo labai trumpai viską paminėjau[1]). Iškyla kur kas daugiau visokių klausimų ir abejojimų. Jei kai-kada ir kankina sunkios abejonės, nereikia į tai paisyti, reikia eiti toliaus prie tiesos pažinimo, o Kristaus skatinimas prie tiesos pažinimo visados čia atneš ramybę.

Kaip matoma iš viršminėto mes kur-kas turime buti daugiau prasilavinę, negu musų idejiniai priešai; nes kur-kas lengviau atmesti ką-nors, negu priparodyti. Čia mes turime buti ir teologais, ir filosofais, ir gamtininkais, ir historikais, ir psichologais etc., ant kiek stumia palinkimas, ant kiek leidžia laikas ir aplinkybės.

Dar daugiau. Mes katalikai ir katalikės turime stovėti mokslo prišakyje. Kada sofistai prirodinėjo Sokrato mokiniui, kad judėjimas negalimas, nes daiktas kiekvieną mažiausią valandėlę esti tam tikroje vietoje, tai anas Sokratininkas jokių žodinių argumentų nevartodamas tik stojo ir vaikščiojo. Tokiais darbo argumentais privalo ir katalikai kovot su dabartinių laikų sofistais, prikaištaujančiais katalikams, kad jų protas taip suvaržytas tikybos dogmomis, kad moksliškam darbui darosi visiškai netinkamu. Labai gražiai kalba Sentroul'is: „Viena iš didžiausių priedermių visų turinčių talentą katalikų — priversti savo mokslumu gerbti save tuos, kurių yra žemai statomi savo tikybos dėlei. Nieks negali geriau išrodyt mokslo ir tikėjimo harmoniją, kaip sujungimas šiuodviejų dalykų viename tame pat žmoguje“[2]). Sentroul'is yra šiuos žodžius darbu patvirtinęs[3]). Ir kiekvienas katalikas privalo pasistengt tokiais savo darbais rodyt harmoniją taip savo tikybos ir proto. Pirmiausiai pasistengkime bent protiškai pamatuoti musų pasaulėžvalgą.

Tik daugiau tiesos meilės, daugiau proto!![4]).

Vytautas.

Maskva.

---

[1]) Apie šaltinius, iš kurių galima butu pasemti reikalingų žinių, pakalbėsime kitą kart. Su visokiais užklausimais, kaip jau nekartą buvo minėta, reikia kreiptis „Ateities“ Red.

[2]) Paskaitoje atidengiant filosofijos fakultatę Sao Paolo (Brazilijoje 1908 m.). Kas tai yra filosofija: atspausta Qu'est-ce que la Philosophie? (Rinkinyje Science et foi № VI) Bruxelles 1909. Yra ir vokiškas vertimas: Was ist neu-scholastische Philosophie? Münster 1909.

[3]) „Kanto Draugija“ 1905 apskelbė konkursą parašymui veikalo „Kanto pažinimo teorijos sąvoka palyginta su Aristotelio“. Iš septynių atsiųstų veikalų tik dviems pripažinta paskirtos dovanos: jų autoriais pasirodė esą įsitikrinusiuoju kataliku: Sentroul'is ir Aicher'is. Apie šiuodu veikalu žiur. „Draugija“ № 63 p. 295.

[4]) Šio rašinio galas kiek pataisytas. *Red.*

Paklausimai ir atsakymai.

Apie kuno iš numirusių prisikėlimą.

Apie šį dalyką draugo S. Girionio ir dr. Dagio atsiųsta du labai panašiu užmetimu. Už tai atsakysime abiem kartu.

Draugams išrodo labai nuostabus daiktas—kuno iš numirusių prikėlimas, nes kunas žmonų supuva ir pereina per augmenis ir gyvulius į kitų žmonių kunus; „kaipgi, klausia draugai, čia gal buti: ta pati dalelė bus kartu ir vienam ir kitam kune, kęs kartu ir kentėjimus ir kartu bus laiminga; ant galo jokiu budu neišteks kunų dalelių.

Taigi atsakau: Bažnyčia remdamasi Kristaus mokslu (žiur. Jon. V 28—29) ir protavimu mokina, kad kunai kelsis iš numirusių. Pilna žmogaus prigimtis susideda iš kuno ir dušios; žmogus nebutu žmogum tikro to žodžio prasmėje, jei liktu amžinai vien tik j o d u š i a. Ant galo dušia su kunu kartu dalyvavo šios žemės žygiuose, taigi kartu turi ir atsakyti už tai. Tik kunai tie, nors bus materialiai, bet visai kitoki negu nunai. Taigi apsieis gal visai be tų „daleliu", kurias draugai jiems primetat. Galų gale jei tie kunai ir butu panašus į musų, tai draugų užmetimai irgi jokios vertės neturi. Žmogaus kuno dalelės mainosi, vienos prasišalina, kitos ateina; per nekurį laiką žmogaus kunas jau tampa visai naujas, jau visos dalelės, kurios pirmiau buvo, prasišalino, jų vieton gi patenka naujos, nors tų pačių elementų ir toj' pačioj' kiekybėje. Kur, pav. buvo 3% rukštadario (O), tai jų tiek ir tam pačiam daikte ir likę, tik vienos išeina, o kitos įeina. Taigi žmogaus kunas visai nepriguli ar tokia ar kitoki dalelė „O" yra jame.

Tą patį galima pasakyti ir apie kunus iš numirusių atsikėlusiųjų. Todėl draugų užmetimai lieka be jokio pagrindo. Kitos gi dr. S. Girionio argumentacijos tokios silpnos, kad nevertos nei minėjimo,

Stud. V. E.

Laikraščių apžvalga.

Vidunas savo „**Jaunime**“ (sausio num.) į užklausymą „Ar gali buti žmogus doras budamas nekataliku? atsako: taip, gali. Bet prašyčiau draugų, ypač aušriniečių ir pirmeivių gerai įsidėmėti tolesnius Vyduno žodžius:

„Kuomet koks žmogus iš mažens augintas katalikų tikėjime, jis veikiau liks doru žmogumi, budamas geru kataliku. Priešingai, mesdamas savo tėvų tikėjimą, gali lengvai nuo doros tako nukrypti“...

„**Pavasario**“ № 1 turinys:

1) Nauji Metai (eilės), Cimbakas. 2) Mergaičių gyvenimas kaime, Paraudietė. 3) Bent kiek apie veikimą, Marė Jierašiutė. 4) Kam nečiulbi (eilės) Barsukas. 5) Tėvynės meilė, Rimgaudas. 6) Į Draugus ir Drauges—Pavasarininkus ir Pavasarinkes, P. Valgutis. 7) Angliarugščio dujos (gazai), M. R—šys. 8) Jaunime, bukim linksmais, S. Maleiškis. 9) Vyturėlis (legenda), Trumpukas. 10) Kur siubavo (eilės), Ar—as. 11) Kada tėtė sugrįž. 12) Musų dainos, Kriukininkas. 13) Lakštutė (daina) Kriukininkas. 14) Rinkime laikraščius, A. V. B. 15) Žinios iš Lietuvos ir viso pasaulio. 16) Smulkmenos. 17) Naujos knygos. 18) Aukos etc.

Numeris įdomus ir turiningas.

„**Jaunime**“ (prie „L. Ukin.“ № 7.) tilpo labai gražus Genelio raštelis: „Pašnekos apie dailę“. Genelis aprašo didžponio rumus ir buvusio baudžiauninko artojėlio bakužę, sulygina auklėjimą ponaičio, panaitės ir piemenėlio, piemenaitės, nurodo, kad išlepintas ponaitis tankiausiai tampa vėjavaikiu, „šalaputra“, o tas gali sakyt gamtos išauklėtas piemenėlis įgija „dailės kibirkštėlę“, esti tvirtu, doru, stipriu, kaip titnagas... „O juk tik iš titnago galime ugnį išskelti“, užbaigia Genelis.

Jaunimo prietelis „**Žiburio № 4** ragina jaunimą vienytis „Žiburio“ Draugijoje, nes dabar jau nėra jokių keblumų: draugijos sąnariais gali buti ir nepilnamečiai, kaip vaikinai, taip ir merginos. Kad palengvinus įstojimą ir mokestį sumažino: į metus reikės mokėti tik pusę rublio. Ir mums reikėtu labiau interesuotis draugijiniu gyvenimu ir jei galima patiems įstoti, jei ne, tai bent aiškint, ragint kitus kad įstotu.

„**Viltis**“ **№ 10** paduoda įstatus naujos draugijos „Rytas“. „Ryto“ uždaviniu yra žadinti, šviesti Vilniaus gub. lietuvius. Kokią didelę svarbą turi ši draugija, manau kiekvienas supranta. Gaila tik, kad maža Vilniaus gub. inteligentų veikėjų, dagi susipratusių moksleivių tik vienas kitas tėra. Vertėtu mums suvalkiečiams ir kauniečiams baigus mokslą apsigyventi Lietuvos rytuose ir kuogreičiausiai užiebti čionai „Aušros“ spindulius.

„**Lietuvaitė**“ № 1. O. Kardaitė barasi, kam mes (at-kai) surengėm Kaune vakarą, kuris tesėsi „per kiaurą naktį“. Ji sako, kad reikia naktį miegot, o dieną dirbt, kad tokie vakarai tvirkina jaunuomenę, kenkia darbininkams, kad nei Vienoje nei Berline taip nėsą...

Aš pasakyčiau, kad ne kiekvieną naktį ir miegasi, ypač kada mėnesiena ir lakštingalas gieda...

Mėlynasis Šilas.

Bibliografija ir kritika.

Nuomonės Garbenio, jo giminaičių ir prietelių. Parašė kun *J. Gerutis* pagal *E. Duplessy*. Dalis I—148 psl., II—158 psl. Abi po 50 kap. Švento Kazimiero Draugijos leidinys. Kaunas 1912 m.

Musų neturtinga apologetiškoji literatura gali pasigirti nauju kun. J. Geručio veikalu „Garbenio nuomonės“. Tas jo naujumas žymu kaip turinyj, taip ir išguldymo bude. Tiesa šis Geručio veikalas nėra originalis, jis parašytas pagal E. Duplessy, bet tasai Duplessy jaučiamas vien tik ant luobelio. Visame gi veikale—pradedant nuo užvardijimo visur jaučiama lietuvių dvasia, visur minima lietuvių miestai, žmonės, reikalai. Musų jaunuomenė negali nepadėkoti tikrai nenuilstančiam musų tautos darbininkui Geručiui už pagaminimą šio, taip musų gyvenime pageidaujamo veikalo. Nes pas ją daug atsiranda visokių klausimų, abejonių, o atsakymo jieškoti nėr iš ko. Daugelis dabar galės juos rasti šiame Geručio veikale.

Jo turinys maž-daug toks: Garbenis ar jo giminaitis padaro koki nors užmetimą, kun. Gerutis jam atsakinėja. Tokių atsakymų į užmetimus I dalyje yra 39; II—31. Garbenis jo giminaičiai Šeputis, Skaudulys, Jurgis Skeveldra, giminaitė Gabrielė Klykunaitė—tai ištikrųjų dauguma musų draugų ir draugių—dauguma musų jaunimo. Užtat susipažinti su jų užmetimais ir atsakymais į juos draugams butinai reiktu. O šioje Geručio kningoje rasime netik daugelio klausimų išrišimą, bet ir daug puikių argumentų atrėžti musų draugams Garbeniams

ir draugėms Klykunaitėms. Geistina, kad draugai tą veikalą sau įgytu į turėtu savo kningynėlyje šalip *J. Staugaičio* „Jaunimo Idealo".

P. R.

Manuale Devotionis Alumnorum Seminarii Samogitiensis Caunae, Editio Alumnorum Sem. Samogitiensis 1912, in-24, 64 p.

Yra tai nedidelė, gan dailiai išleista Žemaičių Seminarijos klerikų kningutė, kurion įdėta kasdieninės toje seminarijoje vartojamosios latiniškos maldos, dažniausiai procesijose giedamųjų bažnytinių himnų tekstai, o taipgi antgalvyje visai nepaminėtas lietuviškas „Žemaičių Seminarijos giesmynėlis" (49—63), kuriame randame 7 dažniausiai bažnyčioj giedamasias giesmes, Švenč. Paneles litaniją, Rožančiaus kalbėjimo budą ir maldas po skaitytinių mišių. Tarp giesmių užtikome žinomosios popiežiaus Urbano VIII maldos n a u j ą v e r t i m ą. Gal jis ir yra bent kiek artimesnis originalui, bet poezijos žvilgsniu, deja, stovi daug žemiau senojo tos pat maldos vysk. Baranausko vertimo[1]), ir dagi ne be spaudos klaidų, (pav. p a l y g ę viet. palyginę, 51 psl.).

Kaipo naujiena toje maldų kningutėje pažymėtinos „devotiones sociorum Sodalitatis Temperantiae" t. y. k l e r i k ų b l a i v i n i n k ų m a l d o s. Na, duok Dieve, idant blaivybės idėja, Dievui padedant, jaunoj musų kunigų kartoj rastu kuodaugiausiai šalininkų.

Skaitome savo pareiga pažymėti čia, jog—995 egz. šio leidinio Žemaičių seminarijos klerikai paaukojo „Ateities" naudai.

Pavyzdis tikrai sektinas ir kitur.

A. J.

Wissenschaftliches Arbeiten, Beiträge zur Methodik des akademischen Studiums. Von Dr. phil. et theol. *Leopold Fonck S. J.* Innsbruck, Druck und Verlag von Felizian Rauch (Karl Pustet).

Kaip patsai autorius prakalboje pažymi, atsižvelgiant į kalbamąjį dalyką pasaulyje esama dvejopos rųšies žmonių: vieni, kurie turi progą lankyti augštasias mokyklas ir tenai lan-

[1]) Žiur. *Vysk. A. Baranausko*: Dvasiškos giesmės, Kaunas 1909, 49—51 psl.

kant „seminarijas“ išmokti, kaip reikia moksliškai dirbti. Kiti, kurie tos progos neturi, bet jaučia tečiaus savyje norą ir energiją prie darbavimosi plačiuose mokslo laukuose. Kad jiems pagelbėti ir suteikti bent pamatinių tame dalyke žinių ir yra parašyta šioji kniga.

Čia autorius pirmoje dalyje (1—100 pusl.) paduoda žinias apie universitačių „seminarijų“ pradžią ir jų išsivystymą, pažymi jų tikslą ir budą, kaip jose reikia darbuotis.

Antroje dalyje paduodama pats moksliškojo darbavimosi metodas (100 — 245 pusl.), ir tam nurodoma taisyklės išsirinkimo temos, pasirupinimo tam reikalingos medegos, jos apdirbimo ir sunaudojimo.

Galop autorius kalba apie grynai techniškąją darbo dalį, jo galutiną sutvarkymą ir atspausdinimą (245—307 pusl.). Šioji kniga savo uždaviniui, rodos, visiškai atsako, ir delei to drįstame ją rekomenduoti bent jauniesiems musų darbininkams mokslo dirvoje. Gaila tiktai, kad nors kniga išleista tik 1908 m., bet jau labai sunku ją gauti ir jeigu kas norėtu ją įgyti, tai jau bent turėtu palaukti, pakol pasirodys antroji josios laida[1]).

A. Jaunutis.

Was soll ich lesen? Ein Ratgeber für Studierende. Zweite verbesserte und vermehrte Auflage. Mit 3 Kunstbeilagen. Unter Mitwirkung vieler Fachmänner herausgegeben von *Hermann Acker*. Druck und Verlag der Paulinus Druckerei in Trier 1912, in 8 pusl. 237 kaina 1 mar. 65 pf. (Dritter Band der Leuchtturm Bücherei).

Matyt buvo bet keno šis „patarėjas“ laukiamas, jei pirmoji jo laida buvo per kelias sąvaites išpirkta. Antroji daug už pirmąją tobulesnė ir beveik dvigubai didesnė. Yra tai labai panagus gražiai papuoštas katalogas, kuriame nurodyta jaunuomenei tinkamiausios ir prieinamiausios knygos literaturos, dailės ir mokslo srityse. Paminint kiekvieną knygą, čia nurodoma jos puslapių skaičius, išleidimo metai, išleidėjas ir kaina.

Labai dažnai prikergiamas ir trumpas atsiliepimas, nurodant jau tai geras knygos puses ir ypatybes, jau tai

[1]) Yra labai geras to veikalo francuziškas vertimas: Travail scientifique; Ecole-pratique par *L. Fonck*, adapté de l' allemand par *J. Bourg* et *A. Decisier*. Paris, Beauchesne. Kaštuoja tik 2 fr. 75 c.

persergstant nuo jos ydų. Taip einant nurodyta veikalai iš šių sričių: dailioji raštija užima pusl. 1—42, literaturos mokslas p. 42—53, dailės historija 54—81, muzika ir muzikos historija 72—80, filosofija 81—97 socialė literatura 98—104, apologetika 105—113, religijinio gyvenimo globa 114—124, budo lavinimas 125, pašaukimo klausimai 126, sagos (Sagen) 128—130, historija 131—151, biografijos 153—165, etnologija 166—187, misijų mokslas 188—195, gamtomokslis ir technika 196—221, kelionė, žaislai ir sportas 222—224.

Stovint ant katalikiško pamato apščiai paminima ir nekatalikiškos pakraipos darbai. Bepig butu, jei kitų nuomonių šalininkai dar taip toleruotu katalikų darbus. Delei šio „patarėjo“ turiningumo juomi gali pasinaudot ir tie, kurie po kningas jau pusėtinai pasirausę yra. Jei jau ir specialistui nelengva sekti visa daugybė diena į dieną pasirodančių kningų, tai ką jau bekalbėt apie jaunuolį, kuris tik pradeda su kningomis susidurinėti. Jiems šis „patarėjas“ tikra butinybė.

Ir mokytojams gali šis patarėjas“ nemažai pagelbėt, kuomet jie mokinių klausinėjami „ką skaityti?“, nebežino lemtai ką patarti. Pažvelgus į jį, nesunku bus ką tinkamo surasti.

Kada Lietuvoj bus galima tokius „patarėjus“ išleisti?

Šis katalogas išleista kaipo trečias leidinys prie jaunuomenei (augštesnių klasių) skiriamo laikraščio „Leuchtturm für Studierende“ (Atsargos bokštas moksleiviams). Eina du kartu per mėnesį jau šešti metai. Pirmiau jame buvo apščiai gerų straipsniukų iš filosofijos, apologetikos, gamtomokslio ir kitokių aiškinančių ir stiprinančių krikščionišką pasaulėžvalgą. Dabar „Leuchtturm'as“ žymiai praskydo, perdaug vietos užleisdamas beletristikai, visokioms apisakytėms ir pasakutėms. Užtatai išleisdamas aptartą patarėją atliko puikų ir didžiai naudingą darbą. Nuo 1 spalio pereitų metų pradėta leisti laikraštukas „Die Burg“ (pylis), kaipo „Leuchtturm'o“ papildymas, skiriamas vidutinių ir žemesniųjų klasių moksleiviams. Kaip ir „Leuchtturm'as“ pirmą vieta užleidžia pasakojimams.— Ir „Leucht.“ ir „Burg'as“ paprašius siunčia pasižiurėjimui numerį.

Aa.

Monistische und christliche Weltanschauung. Religiös-wissenschaftliche Vorträge von *P. Heribert Holzapfel*, dr. theol. und *P. Otto Keicher*, dr. phil. München,

Verlag der J. J. Leutnerschen Buchhandlung (E. Stahl) 1912 in 8⁰ pusl. 104 kaina 1 markė.

Pradėjus monistams vis atkakliaus ir fanatiškiau varyt savo propagandą, pradeda ir iš krikščioniškos pasaulėžvalgos pusės kilti prieš ją pageidaujama reakcija, pradedamos daryti paskaitos, leisti kningos ir kningelės. Čionai paminimoji yra viena atsiradusi iš tokių paskaitų arba tikriau antimonistiškų pamokslų. Joje tilpę sekančios aštuonios paskaitos: I—orientacija—apie pasaulėžvalgą apskritai ir apie monizmą, II—subjektas ir objektas, III—kunas ir dvasia, IV—butinybė ir laisvė, V—pasibaigiamybė ir begalinuma, VI—Kanto Dievo priparodymų kritika, VII—Dievas ir pasaulis, VIII—Dievas ir žmogus. Kadangi šios paskaitos buvo skiramos paprastąi liaudžiai, tai jose vengta visokio apsunkinančio supratimą moksliško balasto ir stengtasi but populeriais. Tas autoriams visiškai pavyko. Tokie abstraktus dalykai atpasakoti tokia lengva kalba, kad skaityti tai viens smagumas. Prodedantiems galvoti gali but gera įžanga apsipažinimui su pamatiniais krikščioniškosios pasaulėžvalgos padėliais.

A. Z.

Iš moksleivių gyvenimo.

Šiauliai. Šį kartą noriu suteikti truputį žinelių iš Šiaulių padangės.

Visur, kur tik bepažvelgsime, ateitininkų skaičius sparčiai auga, didėja, tolygiai plečias ir jų pažiuros, idėjos. Panašiai dedasi iš Šiauliuose. Praeitais mokslo metais gimnazistų ateitininkų skaičius buvo visai nedidelis, siemet atbulai: jų žymiai daugiau neg aušriniečių.

Ypač reikia džiaugtis, kad ir gimnazistės pradeda atbusti: iš jų yra jau apie šešetą ateitininkių. — Nedaug, kaip matome, yra susipratusių lietuvaičių gimnazisčių. Bet vis-gi ir tas mažas gyvuojantis burelis suteikia nemaža vilties: jos savo gyvavimu gali kitas savo drauges sužadinti ir paraginti prie naudingo darbo. Esant lietuvių kalbos mokytojui, nema-

ža našta darbo nukristu joms nuo pečių. Bet dabar, ką darysi, reikia draugėms tą visą mielai atlikti, kame širdingai linkime pasisekimo.

Progimnazistės, kaip ir praeitais metais, tebesnaudžia. Daugelis vadina save lietuvėmis, mano ir toliau gyventi Lietuvoje, bet tikybą daugiausia pereina lenkų kalboje. Į lietuvių kalbą ir literatūrą visai neatsižiuri. Paprastai, del viso to joms nėra kada. O rodos buvo seniau ir darbščių progimnazisčių, kurios šiek-tiek darbuodavos, rašinėdavo į laikraščius ir tt. Bet ir.. pražuvo...

Apie eksternus ir miestiečius šį kartą neminėsiu. Jie jau ne pirmi metai gyvuoja. Tikiuos, kad apie juos vėliau bus šis-tas parašyta.

Tai toks maždaug padėjimas Šiauliečių at-kų.

Aplamai žiurint į Šiauliečius moksleivius, galima patėmyti ir daug, daug liudno, apgailėtino.

Svarbiausia tai metas į akis nepažinimas gyvenimo ir neturėjimas nei jokio kriterijaus, t. y. nemokėjimas atskirti gero nuo blogo. Šiandien jisai šioks-toks, at-kas, ryto po įtekmės keno nors—aušrinietis arba antraip. Tikri sviruokliai! Pas tokius didžiausią įtekmę daro paskutinis įspudis. Kai-kurie tai tiesiog sielvartauja, pyksta ir draskosi, nesuprasdami kame tiesa: vieną brošiurą bei kningą perskaičius išrodo, kad čia viskas teisingiausia, kaip nereik aiškiau, pervertus antrą, pasirodo kas kita. Iš šalies žiurint į tokius jaunuolius gal but net juokinga, bet tikrumoj labai gailu. Gailu, kad jie imasi ne už savo dalyko, ko suprasti ir pasiekti negali savo mažai išlavintu protu.

Kai-kurie mėgsta rodytis mokytais, mielai moka atsiliepti, paduodami savo nuomonę, į tą, apie ką visai neturi nei jokio supratimo. Pavyzdžiui, kartą, užgirdęs kalbant vieno aušriniečio buk ateitininkai geresnių kningų už Šv. Kaz. Dr. leidinius neskaitę, kurios esą jokios naudos neatnešą, paėmiau ir parodžiau Šv. K. Dr. leidinį K. B. „Aistiški studijai“. Čionai nabagui užkaito akis, nors prisipažinti klaidą padaręs ir nenorėjo... Ar malonu mokytam (!) žmogui netobulu pasirodyti?! Aišku, rodos...

Kuomet gi veidmainiavimas ir neteisybė žlugs?!

Mauškalnis.

Trakai. Praėjo jau gana daug laiko nuo „Ateities“ atsiradimo, bet joje nebuvo nei kartą minėta apie Trakus. Taigi tebuna leista man pirmam parašyti keletą žodžių apie

krutėjimą čionykščių lietuvių moksleivių. Trakuose yra miesto mokykla, tik, deja, lietuvių ten esama mažiau, negu kitose miesto mokyklose. Taip iš 132 mokinių vos 6 teatsirado tikri lietuviai. Sulenkėjusiųjų lietuvių, kurie yra pametę ir visai užmiršę savo kalbą, bus apie 11. Nežiurint į tai susipratimas pas mus stovi gan augštai. Nepaisant mažyčio musų skaičiaus, tikyba bus mums išguldoma lietuviškai. Laikraščių mums pareina šiais metais sulyginamai nemaž, butent: „Ateities“ 2 egz., „Pavasario“ 1, „Aušrinės“—4, „Vilties“—1. ir „Liet. Žinių“—1. Kningų pasiskaitymui irgi netruksta.

Erdvas.

Kaunas. 7 kovo Žemaičių Seminarijoj buvo nemaža iškilmė, —apvaikščiota katalikiškų mokyklų globėjo Šv. Tomo Akviniečio šventė, o prie to prijungta 1600 metų nuo Krikščionims liuosybės suteikimo Romos valstijoj sukakimo paminėjimas. Visa tai atlikta šiaip: 9 val atlaikyta iškilmingos mišios Seminarijos bažnyčioj. Per mišias gražiai giedojo auklėtinių choras. Po mišių didžiojoj Seminarijos salėj aukl. J. Meškauskas paskaitė referatą: „Tomo Akviniečio gyvenimas“, o P. Malakauskis: „Krikščionijos laimėjimas 313 m.“ Beto deklamuota prie iškilmės pritaikintos eilės lietuvių, latinų, latvių ir lenkų kalbomis ir pagiedota keletas kantatų. Iškilmė užsibaigė himnu „Tu es Petrus“—Tu esi Petras. Giedota dailiai, referatai buvo gražus; jei ko truko, tai nebent didesnio griežtumo lietuviškų žodžių akcentavime. Toj iškilmėj dalyvavo J. M. Žemaičių Vyskupas ir kaikurie žymesnieji Kauno kunigai.

P. Alkis.

Mažeikiai (Šiaulių apskr.). „At.“ № 9 korespondencijoj' iš musų padangės drg. Antanukas biski perdaug užgavo mokines ir mokinius prekybos mokyklos, pranešdamas, buk jie per vakarą 26 rugp. šnekėjosi tarp savęs vien lenkiškai, ar kitaip, tik ne lietuviškai, vadinas, „jie mano, kad lietuviška kalba niekam netikusi ir buk ją vartoti vakaruose, arba šiaip jau susirinkimuose sarmata“... Reikia paminėti, jog per tą vakarą susirinko daug žydų ir kitų svetimtaučių; o kas link mokinių, tai jau negalima pasakyti, kad butu buvę jų tarpe „apsčiai“ lietuvių ir lietuvaičių, nes kaip paregėsimė toliau iš statistikos, čia jų neperdaug ir tėra; o jeigu ir prisiėjo išgirsti kaikuriuos asmenis kalbant lenkiškai ar kitaip, tai dar iš to neišeina, kad tą ydą galima butu visiems primesti, kaip tai daro drg. Antanukas. Tiesa, atsiranda musų tarpe tokių, kurie kažin-kuo skaito lenkystę, aklai ją seka ir ją pa-

laiko, kaipo poniškumo, o rasit perdaug didžio protingumo ženklą. Bet dabar paklausiu, kame jų nėrasi?

Šimet Markevičiaus Prekybos mokykloje yra 4 klasės, su trimis prirengiamais skyrius arba taip vadinama Elementariška mokykla, kur prijimama asmenis nemokantieji rusiškai.

Štai tos mokyklos mokinių statistika:

		pagal—tautystę.							pagal lyties.	
	skyriai	lietuv.	lenkų	latvių	žydų	rusų	vokiečiai	Išviso	vaik.	merg.
Elementariška m—la.	I	5	2	2	6	—	—	15	8	7
	II	4	4	2	9	3	—	22	15	9
	III	4	4	2	11	6	—	27	10	17
Prieky bos m—la.	kls. I	10	2	5	15	6	—	38	23	15
	II	9	4	7	11	2	3	36	29	17
	III	6	1	7	9	1	—	24	9	15
	IV	1	—	12	16	2	—	31	18	13
	Išviso	39	17	37	77	20	3	193	100	93

Mokinė E. K.

IŠ SVETUR[1]).

Iš Bavarijos padangės. Skaitytojams ir skaitytojoms manau žinoma, jog Vokietijos katalikai ypač susipratę. Nuo seniai jie stojo į kovą už savas teises ir turi nemažą pasise-

[1]) Į šį naują „Ateitis“ skyrių bus dedami paminėtini atsitikimai iš katalikų, ypačiai jaunuomenės, gyvenimo užsienyje ir šia pus. *Red.*

kimą: sutvėrė milžinišką katalikų susivienijimą „Volksverein'ą“, Reichstage gi (dumoje) turi galingą savo atstovų sąjungą— „Centrą“, vaidinantį del savo skaitlingumo svarbią rolę: štai ir dabar, praneša telegramos, Reichstagas priėmęs įstatą, sulig kurio jezuitams pavelijama gyventi Vokietijoje. Ypač atsižymi bavariečiai. Nesnaudžia ir studentija. Daug ji turi įsisteigus draugijėlių, korporacijų. Bavarijos sostinėje München'e yra taip vadinama „Social-studentische Centrale“, tai studentų-katalikų susivienijimas, kurio tikslas—socialis darbas; pastaruoju laiku ypač—praktiškai. Kad supažindinti skaitytojus su tuom darbu, išdėstysime čia trumpai turinį straipsnio „Student und Jugend“ (Studentas ir Jaunuomenė), parašyto p. F. Weberio (von Rechtspraktikant Ferdinand Weber, München) laikraštyje „Wochenblatt für die kath. Pfarrgemeinde“ № 31, 1912 m. „Vis augščiau ir augščiau, sako autorius, kila studentų tarpe įsitikrinimas, jog gero socialio darbo prasilavinimo įgavimui reikia užmegsti ankštesnius ryšius su liaudimi, įeiti į budą jos mintijimo, į jos jausmus, kad teisingiau juos suprast, kad vėliaus galima butu naikinti sociales priešingybes. Kadangi ateitis priguli jaunimui, tai nenuostabu, kad viršminėtoje „Socialstudentische Centralėj“ įkurta jaunimo skyrius (Jugendabteilung). Čia studento tikslas — darbuotis žemesnių luomų jaunimo tarpe. Kiekvienas studentas pasiima sau darbą sulig savo palinkimo, budo ir noro. Su pasigerėjimu, sako autorius, gali atsižvelgti studentai į nuveiktą darbą. Ypač daug nuveikta vasaros semestro (pusmečio) laiku. Darbavosi ne tik daug studentų bet ir sesės studentės.

Kad susipažinti su jaunuolių psichologija, dalyvavo jie „jaunulių teismo“[1]) posėdžiuose, taipgi posėdžiose „jaunimo globos“ komiteto, kame tyrinėjami jaunuolių prasižengimai, kurie vėliaus bus nagrinėjami teisme. (Jugendfürsorgeausschuss).

Jei čia studentai buvo pasivus, tai užtai uoliai pasidarbavo taip vadinamame „Katholischen Knabenheim'e“ namuose, kur gyvena kat. jaunuoliai be pastogės, padariusieji kokį-nors prasižengimą, palinkusieji ypač į piktą, Labai tankiai atsilankydami čia studentai kalbėjo su jais pamokinančias kalbas. Kad juos pralavinti, atitraukti domą jų nuo pikto, skaitė jiems mokslišku referatus su bandymais, labai užinte-

[1]) Rosijoje ir užrubežyje jaunimas teisiama ne bendruose teismuose, bet atskirai; mat bendri teismai su savo iškilme daro labai negeistiną įtekmę į jauną dvasią.

resavusiais jaunimą. Su kai-kuriais eidavo pasivaikščiotų. Pagelbėjo net jiems atlikti jų namų darbą. Ypač studentai pasidarbavo „Katalikiško jaunimo sąjungoje“ (Katholische Jugendvereine). Darbavosi čia 21 stud. Jie lankydavo susirinkimus, užmegzdavo artimus ryšius su jos sąnariais (daugiausia gizeliais), darydavo su jais pasivaikščiojimus, žaislus, gimnastiką, vadžiodavo po muzejus, perskaitė jiems 12 referatų: „Šv. Aloyzijus“, „Alkoolis“ „Nikotinas“, „Higiena“, „Laisvamanybė“, „Atsiminimai iš kelionės po Franciją“ etc... Trys studentai įsteigė „Sveikatos kursus“ (Sanitätskursen). Ypač jaunimui patiko muzikaliai vakarai, kur grojo iš Schubert'o, Schumann'o, Loure's; sykiu buvo duodami paaiškinimai apie šių kompozitorių veikalus. Štai kiek pasidarbavo Müncheno katalikai studentai vasarinio semestro metu pačiam Münchene. Dviguba nauda: ir jaunimui ir sau. Daug dar žadėję pasidarbuoti, išsiskirtę namon“.

Pavyzdis musiškiams ir musiškėms!

Stud. V. E.

Belgijos moksleiviai. Apie užrubežio moksleiviją mums retai tetenka išgirsti „Ateityje“. Mes tik girdim, kad ten kasmet vis didinasi katalikiškoji moksleivijos srovė, kad jie turi ten savo draugijas „kuriose lavina savo iniciatyvą, mokinas nuoseklumo ir drąsos viešame gyvenime, išreikšti savo minčių ir pažiurų į gyvenimą, pratinas prie solidarybės bendrų reikalų rėmime, prisideda prie tarpimo jaunose sielose prakilnių idealų ir troškimų“[1]). Belgijos moksleiviai turi taip pat savo laikrašti: Le blé qui lève“. Bet kaip jie ten darbuojas, ką veikia, mums Lietuvos moksleivijai nieks nepraneša. Net musų vyresnieji draugai besimokiną užsienio universitatėse nepasistengia mus su jais supažindinti. O gal daug ko galėtumėme iš belgų ir kitų pasimokinti. Tiesa vyresnieji draugai kelis kartus pranešė apie užrubežio moksleivių gyvenimą, bet be augščiau nurodyto karto—visi jų straipsniai buvo pašvęsti augštesniųjų mokyklų jaunuomenės gyvenimui. Bet lietuvių vidutinių mokyklų jaunimui butu žingeidžiau išgirsti apie vidutinių mokyklų moksleivius.

O kad ir vidutinių moksleivių gyvenimas žingeidus; tai apie tai nėr nei ką nei bekalbėti. Štai pav., kokią žinele apie Belgijos moksleivius paduoda p. K. „Vadovo“ № 52 psl. 391.:

[1]) Žiur. „Ateitis“ 1911 m. 206 psl.

„Kitas ypač pažymėtinas atsitikimas iš Belgijos katalikų gyvenimo tai katalikų moksleivijos kongresas miestelyje Gilly. 10 rugsėjo čia prisirinko viršaus 1300 katalikų moksleivių iš visos Vallonijos. Jau nuo 30 metų prasidėjo ten judėjimas tarp moksleivių, bet tik paskutiniu laiku organizavimo darbas sparčiai ėmė eiti, kada tarp Louvain'o universitatės studentų išsirado keletas karšto pasišventimo, nepaprasto uolumo ir energijos vyrukų, kurie nesigailėdami nei truso, nei rupesčių su pagalba dideliai prakilnios dvasios kunigų, ypač kunigo A. Brohée, įsteigė katalikų moksleivių federaciją ir surengė šį milžinišką susirinkimą. Laikraščių atstovai, buvusieji tame kongrese, vadina jį entuziazmo diena. Ištikro jauni kongresistai, garuojantieji Kristaus meile ir energijos karščiu, vienas kitą elektrizavo, didino tą pasišventimo norą vargstančių brolių darbininkų naudai; taip, vargstančių, nes jų didumą, įvairių agitatorių apkvailinta, jau yra nutolus nuo bažnyčios, nuo religijos ir braidžioja nemoralybės purvyne.

„Religijinis atgimimas Vallonijos darbininkų tebunie obalsis musų federacijos" kartojo įvairiais tonais jauni oratoriai, pritariant keliolikai šimtų jaunų savo draugų: „Atgims, atgims brangioji Vallonija! mes Vallonijos jaunuomenė stosim energiškai į šventą darbą, pakėlimui musų vargstančių brolių darbininkų gerovės, padėsim jiems surasti kelią prie Dievo, prie integralės kulturos..." Tokie ir panašųs motivai girdėti buvo šimtus susirinkusiųjų kartojant.

Tikrai, tokiai drąsiai jaunų apaštalų kareivijai rengiantis sau rimtai į darbą gali Vallonija ramiai žiurėti į rytojaus diena".

Toks tai ten musų draugų gyvenimas.

P. R.

Redakcijos atsakai.

Kaktusui. „Neverk, girele" netilps. Toks rimas, kaip „gailią—gilią", „pilių — gailu", „gausk — paguosk" netinka. Ritmas teipgi šlubuoja.

M—nei. Draugei atsakysime laišku.

Miško Sakalui. Draugas dovanosi, kad biškį ištaisėme: sunkus Antanuko padėjimas, bet nusiminti nereiktu...

Vytauto Ainiui. Eilučių nedėsime—silpnos.

„Suvalkų gyventojui". Kam leidžiat save aušriniečiams už nosies vedžioti? Ar gi savo proto neturite? Pažiurėsime.

Živilei. Draugės raštelį įdavėme „Pavasariui".

J. Norvaišai, J. Lukošiui. Aleksotui. Folklorą gavome; ačiu.

Mokiniui A. E. Kauno spaustuvė gaidų nespausdina. Bet Liet. Mok. Draugijos archive pageidaujama turėti dainų su gaidomis. Taigi draugo darbas nenueis vėjais. Jeigu draugas bandysi užrašinėti ir daugiau dainų melodijų, tai stengkis užrašyti teisingai.

Lietuvių Dorpato Studentų Draugijos Valdybai. „Ateities" Red. nėra taip turtinga, kad galėtu dovanai siuntinėti savo laikraštį. Beto,

„Ateitį“, kaipo moksleivių organą, privalėtu draugams palaikyti ir to 1 rubliaus nesigailėti. Todel, draugai, neužsigaukite, kad nesiųsime „At.“ dovanai.

Erdvui. Draugas be abėjo turi poetingą sielą, gražiai aprašai gamtą, tik stiliaus neišlaikai: poetiškas aprašymas keičiasi su šaltu sausu protavimu ir išeina nei apysaka - vaizdelis, nei moksliškas straipsnis. Beto draugas silpnai vartoji lietuvių kalbą. Pakalk dar, drauge, gramatiką ir sintaksę: paskutinis dalykas perrašinėt redakcijai atsiųstus rankraščius.

Sonetas gal tilps. — Mums labai malonu, kad ir Trakų padangėje atsiranda susipratusių jaunuolių.

Kazimierui Vaičiunui (Amerikoje). Eilių rašymui neužtenka žinot apie rimą ir ritmo. Svarbiausia reikia turėt dovaną, poetišką sielą ir buti prasilavinusiam. Beto draugas lietuviškai nevisai taisykliškai rašai.

Atgimusiai. Reikės daug taisyti. Žiurėsim, gal ir tiks.

K.²: Eilės silpnos.

Akv. Kleb., Kaktusui, P. Rainiui. Jusų raštus gavome. Ačiu. Skaitysime ir dėsime. Malonėkite mus neužmiršti.

Jonui Stankevyčiui. „Ateityje“ dedamos korespondencijos tik iš moksleivių gyvenimo. Nedėsime.

A. Balandžiui, P. Juknai, K. Ž kui, Erdvui, Jonui Remeikai, Jaunam Šnekučiui. Folklorą gavome. Ačiu.

Dievo Muzikantui. Folklorą gavome. Ačių. Malonėtumėme turėti raudų prie numirusių namie ir ant kapų, nes jos turi didelę svarbą. Gal draugas neatsisakytum jų parupinti?

Jaunam Šnekučiui. Meldžiame draugo rąšyti, išlieti savo jausmus ir nuomones. Taisysime. Kas tiks dėsime.

Pranui Rl. Bitikui. Gavome, skaitysime.

Meilės Kankintiniui. Tamstos pseudonime 18 raidžių. Ar nesutiktumei pasirinkti trumpesnį iš kokių 5—6 raidžių. Tamstai juk tai vistiek, o spaustuvei butu didelis parankumas. Už korespondenciją ačiu, peržiurėsime.

AČIU.

„Ateities“ Redakcija taria širdingą ačiu Lietuvių Dailės Draugijai Vilniuje už prisiųsta jai puikią dovaną — „Lietuvių kryžių albumą“.

„Ateities“ Redakcija.

Uždavinių autoriams.

Siunčiant uždavinius „At.“ redakcijai reikia butinai pridėti ir uždavinių išrišimą. Be to—uždaviniai nebus dedami.

„At.“ Redakcija.

AUKOS.

Kun. J. Laukaitis, V. Dumos atstovas, ateitininkų reikalams paaukojo 10 rub.

Kun. J. Šurna paaukojo ateitininkų reikalams 100 rub. Ačiu! *Red.*

—:—

IŠRIŠIMAS UŽDAVINIO 1.

Iš lyginio

$a^2=b^2+c^2$ . . . . . (1) gauname du kitu:

$b^2=a^2-c^2$ . . . . . (2)

$c^2=a^2-b^2$ . . . . . (3)

Padauginę (1) per a^{m-2}, (2) per b^{m-2}, (3) per c^{m-2}, ir sudėję visus tris padaugintuosius lyginius, gauname galutinai šitokią formulą.

$$a^m+b^m+c^m=a^2b^2\left(a^{m-4}+b^{m-4}\right)+a^2c^2\left(a^{m-4}+b^{m-4}\right)-b^2c^2\left(b^{m-4}+c^{m-4}\right)$$ . . . (4), kuri yra tikra del m by kokio. Pav.

prie $m=0$, (4) bus lygi $=3$

„ $m=2$, „ „ „ $=2a^2$

„ $m=3$, „ „ „ $=a^2b^2(a+b)+a^2c^2(a+c)-b^2c^2(b+c)$

„ $m=4$ „ „ „ „ $=2\,(a^2b^2+a^2c^2-b^2c^2)$ ir t. t.

Dėdami m vietoje skaitlines negativias, smulkias ar net transcendentiškus dydžius, pav. $^1/_2$, -1, $\sqrt{-1}$, π, $4\sec^2x$ . . . . gausime iš (4) atskiras, irgi tikras formulas.

Žinant, jog $sin^2x+cos^2x=1$, galima iš (4) tiesiog išvesti formulą sumai:

$$1+sin^m x+cos^m x.$$

Tikro išrišimo šio pirmojo uždavinio nieks neprisiuntė. *Red.*

UŽDAVINYS 2.

(galvosukis)

Siuvėjas turėjo 7 mastus galumbės. Kiekvieną dieną jisai atsikirpdavo po vieną mastą. Per kiek dienų jisai galėjo sukarpyti visą šmotą gelumbės?

Logaritmas.

SPAUDOS KLAIDOS.

„At.“ № 1. pusl. 43 eilė 5 iš viršaus atspausta *Romoje*, turi but *Bonnoje*; ant pusl. 48 ir 49 supainiota išnašos: 2-ji išnaša ant pusl. 48 turi but vietoje 1-sios ant pusl. 49, ir atvirkščiai: 1-ji išnaša ant 49 pusl. turi but vietoje 2-sios pusl. 48.

2 „At.“ num, patėmyta sekančios svarbesnės spaudos klaidos:

pusl. 75, 8 eilėje iš viršaus atspausta: *ir dvasiškumas*
turi but: *velės nemirybė ir dvasiškumas.*

„ 76, 10 „ atspausta: *pamokinančių*
turi but: *pamokinančių dalykų.*

„ 76, 12 „ atspausta: *Denkert'o*
turi but: *Dennert'o.*

MUSŲ TAUTINĖS TVĖRYBOS **Žiedai.**

PRIEDAS PRIE „ATEITIES“ № 3.

Negyvėli, negyvėli! paduok gyvėlį!

Nunešęs vienas žmogus laišką į pačtą, grįžo jau namon. Jojo jisai raitas, o paskui sekė nedidelis šunytis. Jam atgalios bejojant sutemė, pradėjo lynoti. Prijojęs šalia kelio kapines, prisirišo arklį prie kapinių tvoros, o pats paėjo po stogu ten pastatytos koplyčios. Už valandėlės klauso, kažin kas koplytėlei barškinasi, tik bar-bar, bar—bar—bar... Jisai ilgai nelaukęs—ant žirgo... ir toliaus joti. Atsigrįžo žmogus pažiurėti ar seka paskui šunytis; ugi pamatė kokį ten baltą paskui atsivejantį. Žmogus pasiplakė arkli. Matė, kaip tasai baltasis pasivijęs sudraskė šunytį. Musų keleivį baimė paėmė. Nors ir smarkiai joja, mato, ansai atvejąs vis artyn ir artyn.

Žiuri, nepertoli stubelė, spykso joje žiburėlis. Žmogus nesitikėdamas nuo ano baltojo ištruksiąs, prijojęs prie stubutės, nušoko nuo arklio ir į vidurį. Arklys kaip nuėjo, taip nuėjo. Tasai žmogus tuojaus užsikabino duris ir už pečiaus.... Net plaukai pradėjo ant galvos jam stoti: vidury aslos guli ant lentos pašarvotas nabašninkas. Užlindęs už pečiaus žmogus tunoja, kaip negyvas. Už valandėlės išgirdo po langu balsą: „Negyvėli, negyvėli, paduok gyvėlį“. Tik dribt numetė pašarvotasis vieną ranką. Po langu vėl: „negyvėli, negyvėli, paduok gyvėlį“. Lavonas dribt ir kitą ranką. „Negyvėli, negyvėli, paduok gyvėlį“. Šis dribt vieną kojį; pakartojus balsui už lango, numirelis atsisėdo ant lentos. „Negyvėli, negyvėli, paduok gyvėlį“. Šis tik drykt nuo lentos prie durių.... ir vėrst duris...

Ansai iš lauko teipgi ėmė verst duris. Išvertė... į glėbius ir imtis... Bet toj valandoj gaidys, tik kakarieko o o... rodos krito abu ant žemės... ir viskas išnyko. Žmogelis persižegnojęs, kaip eit—teip eit namon.

Užrašė *A. Ambraziejutė* Žvirgždaičiuose.

—:—

Utėlių skrandutė.

Gyveno motina su dukteria. Motinai numirus dukrelė liko viena. Našlaitė didelei vargo, kad net iš utėlių pasisiudė skrandutę. Neturėjo jau net ką valgyt. Nuėjo ant motinos kapo ir ėmė raudot. Pasirodė jai motina ir tarė: „Dukrele, neverk! Nueik pas aną, aure, kryžių, atrisk akmenį ir pasiimk ką ten rasi". Motinai išnykus, eina mergelė pas kryžių ir atrita akmenį. Vos spėjo tai padaryti, tik padrykt išpo akmens arkliuks su vežimėliu ir sublizgėjo duobėje saulės, mėnesio ir žvaigždžių rubai. Arkliukas tarė jai: „Rėdykis, kada tu norėsi, tais rubais, o dabar sėsk į vežimėlį, aš tave nuvešiu į dvarą—ten darbą gausi". Mergaitė neišpasakytai nusistebėjo iš radinio. Peržiurėjo saulės, mėnesio ir žvaigždžių rubus. Sėdo į vežimėlį ir nuvažiau. Arkliuks bematant įvežė mergaitę į gražų dvarą. Privežė prie gonkų ir sustojo. Vos spėjo ji išlipti, arkliuks kaip išbarškėjo, teip išbarškėjo su vežimėliu per vartus atgal į duobę. Liko ji viena pas gonkas bestovinti; į vidų nedrįso eiti. Neilgai jai ten prisėjo stovėti. Tarnaitės ėmė jos klausinėti, iš kur ji ir kaip vadinasi. Maža ką galėjo ji joms pasakyti, nes ir pati tiek ten žinojo ir gėdinos svetimų žmonių. Visas dvaras stebėjos iš jos utelių skrandutės. Vieniems juokai buvo, o kitiems ir pagailo. Pasiliko ją virtuvėje už pašluostę. Užduodavo jai pečių šluostyt, aslą šluoti; turėdavo pelenus ir sąšlavas išnešti ir t. t. Atėjus nedėldieniui išleido ją į bažnyčią. Užėjo ant kapinių pas tą kryžių ir atrito akmenį. Iš po akmens vėl iššoko arkliukas su vežimėliu. Ji nusivilko utelių skrandutę, apsivilko žvaigždžių rubais, sėdo į vežimėlį ir nupyškė į bažnyčią. Bažnyčioj jos nieks nepažino. Visi tik stebėjosi jos dailumu ir viens kito paš-

nabždomis klausinėjo: iš kur toji mergelė? Nei to dvaro pons, kuriame ji buvo už pašluostę, nepažino. Jisai ne tiek meldėsi, ką į ją žiurėjo. Nei į galvą jam neatėjo, kad tai galėtu but jo pašluostė. Našlaitė pirmutinė išėjo iš bažnyčios, sėdo į vežimėlį ir nudardėjo pas aną kryžių. Nieks nei nežinojo, kur ji dingo. O ji ant kapinių, nusivilko žvaigždžių rubus, o apsivilko savo paprasta utėlių skrandute. Parėjus į dvarą, kaip pirma, dirbo savo darbą. Jos ponas parvažiavo iš bažnyčios nuliudęs delto, kad niekaip negalėjo sužinoti, iš kur anoji su žvaigždžių rubais mergelė.

Kitą nedėldienį pašluostė nuvažiavo į bažnyčią apsirėdžius mėnesio rubais. Da labiau visų akis į save traukė. O jos ponas vis arčiau prie jos grudasi ir nuolat į ją dirščioja. Ir dabar niekas neišdrįso paklausti jos, iš kur ji. Ponui tarpais rodėsi, kad tai butu jo pašluostė, bet greit atmesdavo tokią mintį. Pašluostė vėl pirmutinė išėjo iš bažnyčios, sėdo į vežimėlį ir tik tiek ją tematė. Permainius rubus sugrįžo į dvarą. Da liudnesnis šiandie parvažiavo ponas iš bažnyčios. Jo akyse vis stovėjo anoji su mėnesio rubais mergelė.

Trečią nedėldienį pašluostė apsirėdė saulės rubais. Bažnyčioj ne visi galėjo į ją ir žiurėti, teip visa žėrėjo. Jos ponas jau suvis greta su ja stovėjo. Jam beveik tikrai rodėsi, kad toji mergelė tai jo pašluostė. Ale kur ji gautu tokius rubus? Prakalbint čia neišdrįso. Ketino namėje paklaust savo pašluostės. Ir šiandie, kaip anais kartais, pirmutinė iš bažnyčios, į vežimėlį, ir dingo iš akių. Sugrįžus ant kapinių nepasidėjo saulės rubų, tik ant jų apsivilgo savo utėlių skrandute. Parvažiavo ir ponas iš bažnyčios, pavalgė pietų ir šaukia pašluostę pajieškot jam galvą. Norėj, mat, iškvošt iš jos, ar ne ji ten bažnyčioj budavo. Atsinešė pašluostė peilį ir ėmė jieškot ponui galvą. Bejieškant tik čyrkšt — užkabino peiliu savo utelių skrandutę, tik švyst—nušvito visas kambarys nuo saulės rubų.

Ponas nudžiugo tai pamatęs. Seniai jis troško sužinoti, iš kur toji gražioji mergelė, ką bažnyčioj matė. Labai jis troško turėti ją už moterį. Dabar jau viskas aišku pasidarė. Ir ištikrųjų nepoilgo jis vedė ją už pačią ir laimingai gyveno.

Užrašė *Alena Ambraziejutė* Žvirgždaičių kaime, Gižų valsčiaus, Vilkaviškio apskr. Suv. gub., vasarą 1912 m.

Dainos.

I.

Par gerelę jojau,
Gerės paukšte geid,—
Pastoj, pastoj, žergeli, (2 kartu)
Leisk paseklausyte. (2 kartu)
Ar gegužės balsas,
Ar lakštingarelės,
Ar tik mona mergelės (2 kartu)
Meilinge žodele? (2 kartu)
Nei gegužės balsas,
Nei lakštingarelės,
Tiktai mona mergelės
Meilinge žodele.
Par kaimelį jojau,
Keporelė krėta,—
Eikšen, eikšen, mergele,
Pridouk keporelę.
Keporelę devė
Pati graudei verkė
Neverk, neverk, mergele,
Rasi busi mona.

II.

Ni gaidele negeidoje,
Kad matošė kėlė,
Oje, ojeje, kad matošė kėlė.
Eit matošė par keimelį
Sunelių žadinte,
Oje, ojeje sunelių žadinte.
Kelket, kelket sunužele
Seselės nebraset,
Oje, ojeje seselės nebraset.
Oi matoše, matošele,
Koriou kelio josem?
Oje, ojeje koriou kelio josem?
Tou kelelio veiškelelio
Rutelėms barstyto,
Oje, ojeje rutelėms barstyto.
Jojė, jojė er intjojė
Augštą kalną, margųjį dvarelį
Oje, ojeje margųjį dvarelį.

Tame marge jo dvarelie
Seselė graudei beverkonti
Oje, ojeje graudei beverkonti.
„Oi sesele, seserele,
Mes tavi vadousem
Oje, ojeje, mes tavi vadousem“.
„Norint žergus er adouset
Monės nevadouset
Oje, ojeje, monės nevadouset“.

Užrašė *M. Galdikaitė* Lazdinimkų kaime, Telšių apskr.

Patarlės ir priežodžiai.

Užmokės... mirus angliais.
Duok—nemeluok.
Kaip užgeria, taip ir atgerk.
Kad tiesiai eisi visur išeisi.
Pirm pataisyk guštelę, paskui gauk vištelę.
Spėja kaip ant putų.
Kad yra tai ir byra.
Ir šuva ant savęs ponas.
Ar vienas šuva su uodega!
Važiuotas... kulnio kumele, vėjo ratais.
Pasirodė it jaunas mėnuo.
Kad pati sveika—pačiam džiaugsmas, kad sesuo turtinga—broliui džiaugsmas.
Kas plaka tas ir laka.
Tai vaikas—valgo ir sveikas.
Alau!—aš nuo tavęs pabalau.
Ruta—kas pas tave kruta!
Ko verki: gal duoną perki.
Širdis ne avelė—šieno nepaduosi.
Visi po porą, tik aš vienas pagal tvorą.
Nesikeikk—dušelę prakeiksi.
Vaikai penki—tie patįs menki.
Kur tiko, ten ir paliko.
Ko pykti—reiks susitikti.
Vilką vijus, kad nors vuodega tektu.
Vabalas vabalui nelygus.
Dirba, kaip lakt-laka.
Serga, serga—prieina nedėlia—nėra ko laidoti.
Nei šioks nei toks, kaip ta bulvė: kepta ir neiškepta.

Šioj gadynej visi pasigadinę.
Kad neturi darbo, šuniu lok.
Kad raška, tai ir braška.
Žėdna merga pilvu serga.
Akimis peikia, ale širdžia teikia.
Gražiai gyvenam ir tvoras kurenam.
Kad nebeturiu, tai ir nebevalgau.
Iš negyvo gyvo nepadarysi.
Didelė vieta—pono karieta!
Bėda medžiais neina.
Lįsk vabalo blauzdon.
Amžiną atilsi—dovanok jam raudoną puslę.
Ko vartais kaip kepamas.
Laižyk, tik niekam nesakyk.
Kad guliame — abu gulėkime, kad geriame — abu gerkime.
Jau ta paliko ant rugienių šiaudų. (Neištekėjo).
Kad pats šuva nepjauna—neužpjudysi.
Kas gi tai yra?—negaunu vyro.
Nei juda, nei kruta, kaip inbestas.
Kokia troba, toks ir pamatas.
Dažnas su liežuviu marias išlaka.
Seniai tas ponas mirė, kur bulvienę virė.
Abu-labu: ant vienos šakos pakark—neatsisvertu.
Dėku už vidurius—kraštus atiduodu.
Kiaule žila—paršai da žilesni!
Višta nemušta—ponas atvažiavo![1])
Nesenas—ta pati galva ant pečių.
Nuo alaus galvą skaus.
Koks čia be darbas, kad pas kaimyną banketas.
Įsikando kaip šuva kaulą.
Dievas davė ligą—duos ir sveikatą.
Augštos trobos—drutos bobos.
Ar šuva loja ar jis kalba—man vis tiek.
Pas kuningą nepasigersi, pas žydą nepavalgysi.
Sienos nepalaižysi, akmenio nepagriauši.
Kaip tik blogai pasidaro—tuoj kamarą užsidaro.
Ne marių širdis, ne saulės amžis.
Tegul bus taip, kaip man sake: trįs avelės už rublį ir kaileliai atgal.
Ištolo nesiženyk; bo gausi mečmergę.

---

[1]) Pono pašiepimas.

Gerk lašeliuką—nuraminsi vabaliuką.
Nuo vienos ožkos nenulupsi dviejų kailių.
Nuleisk vaikelį—atneš š...elį.
Daryk žvakę, kol minkštas vaškas.
Didelis kaip jautis, kvailas kaip avinas.

Surinko Pušaloto par. apylinkėje *Siaustaitis.*

MĮSLĖS.

Šventa buvo ir bus, bet danguje nebuvo ir nebus. (Žemė).

Ką Dievas davė visiems, o sau nepasiliko? (Mirtį).

Nuvažiavo žmogus važiu, bėga šuva ažiu (ažia), nei važių, nei šunio pėdu. (Eldija ir irklas ant upės).

Šimtas jaučių, 200 ragų, kaip čia stoti suguodoti, kaip tie jaučiai suvaldyti? (Vytinis=vytynės?).

Kokis medis be žiedų, o vaisių veda? (Kadugis, ėglis).

Keturi trept, trept, daugiau kaip 200 šliukšt ir šliukšt. (Arklio kojos ir uodega).

Geležinis tvartas, vasaroju dengtas. (Skarvada ir blynai).

Ne tiek ponaičių, kas patalaičių. (Siena ir samanos).

Pjaulu žemė, kauló žagrė, trijų dažų artojas. (Genys medį kapoja).

Lopa eina, ragu ėda, trumpi rubai (Žąsis).

Stovi ant vištos kojos, o kai gula jaučio vietą užgula? (Durįs).

Graži panelė, žalia jupelė, lanku susijuosus? (Šluota).

Tėtė motę skėtė, pabaudė, pabaudė ir vėl suglaudė? (Skaitytojas ir kningos).

Vienas prašo dienos, kitas prašo nakties, o trečias sako: man vis tiek akis sopa? (Lova prašo dienos, durįs nakties, langas sako: vistiek).

Gaidžiai laktose, o vuodegos ant žemės? (Varpai).

Ko žmogus nejaučia? (Augimo).

Keturi kulia, du žiba, daugiaus kaip 1000 švilpia? (Arklio kojas, akįs, karčiai, bėgant).

Dukart gimęs, nei kartą nekrikštytas, velnias labiausiai jo bijosi? (Gaidys).

Augštas ponaitis, melsva skrybelaitė? (Linas).

Už auksą gražesnis, už blusą mažesnis? (Kibirkštis).

6 kojos 4 akįs, apačioj šeriai, ant viršaus plunksnos? (Varna tupi ant kiaulės).

Kas numiręs parausta? (Vėžys).

Pilnas tvartas raudonų galvijų, viens juodas inėjo ir visus išvaikė? (Šluota ir žarijos krosnyj).

Surinktos *Alzės Krušinskiutės* Sasnavos parapijoj.

Per lauką muras. (Tvora).

Skrenda be sparnelių, kanda be dantelių. (Kulka).

Močia kai rezginės, vaikai kai kunkalai. (Obelis).

Nugirdo ir užrašė Dusetų parapijoje (Ežerėnų apskr. Kauno gub.).

M. Naras.

—:—

Patarlės.

Pavogė arklį —pridėk ir balną.

Meškos nenudursi su smilga.

Nedvės katė ant bakano (ant duonos kepalo).

Puodžius visad šukėj verda.

Del kieno teliukų vilkas nežiurės per tvorą.

Lukštų apylenkėje Ežerėnu apsk. surašė *Matas Varguolis.*

Redaktorius ir leidėjas
KUN. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune, Did. Vilniaus g. № 34.

Kviečiama užsisakyti 1913 metams

ATEITIS.

Literaturos Mokslo ir Visuomenės mėnesinis laikraštis skiriamas moksleivijai.

Kaina metams 2 rub. pusmečiui 1 rub.
Užrubežyje metams pusantro dolerio arba 3 rub.
Adresas: „Ateities“ redakcija, Kaunas, D. Vilniaus g. № 34, telefonas 169.

„Ateities“ redakcijoj galima gauti

Kaz: Bugos. **Aistiški Studijai;** Tyrinėjimai lygintinio prusų, latvių ir lietuvių kalbomokslio srityje I-oji dalis **vietoj 3 už 1 rub.** Prašome moksleivių pasinaudoti šiaja proga.

Draugija

literaturos, mokslo ir politikos mėnesinis laikraštis.
Kaina metams 6 rb., pusm. 3 rb.; Amerikoj metams 6 doleriai, pusm 3 dol.
Adresas: „Draugijos“ redakcija,
Kaunas, D. Vilniaus g. № 34 telef. 169.

„ATEITIES“ REDAKCIJOJ GALIMA GAUTI ŠIE „AT.“ LEIDINIAI:

№ 1. M. Vaitkus, Genijus ir meilė (Poėma). Kaunas, 1912 Kaina 6 kap.

№ 3. Liudvikas Windthorst'as. Parašė A. Maliauskas. Kaunas, 1912 m. Kaina 6 kap.

№ 5. „Be Bažnyčios nėra išganymo“ (Dogmos ir teologijos mokslas). Iš prancuzų kalbos vertė Br. Bumšas. Kaunas, 1913. Kaina 10 kap.

№ 6. Ar moteris Joanna buvo kada popiežium? Parašė P. Malakauskis. Kaunas, 1913 m. Kaina 6 kap.

Žemaičių seminarijos giesmynėlis. Kaunas 1912. Kaina 2 kap.

Manuale Devotionis Alumnorum Seminarii Samogitiensis. Caunae 1912. Kaina 6 kap.

RENGIAMA „Lietuvių Moksleivijos Draugas“ $19^{13}/_{14}$ mokslo metams.

Kaunas, Saliamono Banaičio spaustuvė. Did Vilniaus g. № 34,